

ISSN

0463-6309

Sietai

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1982

6

lapkritis
gruodis

TURINYS

S. Vilkauja	Poeto 50-ties metų mirties sukaktį minint	4
Maironis	Užmigo žemė (eil.)	7
Br. Šimkienė	Pirmasis lietuvių moterų suvažiavimas	7
Z. Tenisonaitė	Antverpeno triptikas II	9
A. Saudargienė	Mano angelas	12
J. Švabaitė	Eilėraščiai	15
• Knygos	Pr. Naujokaitis — J. Švabaitės “Vilties ledinė valtis”	17
	Pr. Alšėnas — Susitikimas su dail.	
	H. Žmuidzinienė	18
	L. Nakrošienė — Lietuvių	
	Tautodailės Inst. skyr. Toronte	21
	J. Prunskis — Lietuvių ekskursija Europon	22
• Moterys pasaulyje		26
• Šeiminių karpelis	Veda L. Murauskienė	28
• Madų ir grožio pasaulis	Veda I. Kairienė	30
• Atsiųsta paminėti		30

ILIUSTRACIJOS

H. Žmuidzinienė	Madona	3	M. Ladigaitė	Vaikystė	14
A. Varnas	Maironis	4	J. Daniliauskienė	Karpiniai	15
G. Jokūbonis	Maironis	6	N. Jurėnienė	Karpiniai	16
H. Žmuidzinienė	Kompozicija	7	H. Žmuidzinienė	Autoportretas	18
H. Žmuidzinienė	Šimonių Madona	8	H. Žmuidzinienė	Saulutė	19
H. Žmuidzinienė	Moters gyvenimas	9	H. Žmuidzinienė	Pavasaris	20
H. Žmuidzinienė	Moters gyvenimas	10	L. Nakrošienė	Žiema	21
H. Žmuidzinienė	Moters gyvenimas	11	G. Baltaduonienė	Pajūris	21
J. Klemkienė	Motina	12	J. Laurinaitytė	Šiaudinukai	22
A. Vaitonienė	Girelė	13			

“MOTERIS” LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1982 m. Nr. 6 (150)

NORA KULPAVIČIENĖ — redaktorė

S. GIRDAUSKIENĖ — lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ — korektorė

I. KAIRIENĖ — skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ — skyriaus vedėja

B. PABEDINSKIENĖ — administratorė, R. STABAČINSKIENĖ — ekspeditorė

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė Litho-Art Limited, 971 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6

Prenumerata metams \$10.00, garbės prenumerata \$15.00, vieno numerio kaina — \$1.75

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

“MOTERIS” Lithuanian Women’s Magazine. 1982 m. Nr. 6 (150)

Printed by Litho-Art Limited in Toronto, Ont.

moteris

1982

6 (150)

*Linksmų
Kalėdų
ir laimingų
Naujų
Metų!*

LINKI
LEIDĖJOS,
REDAKCIJA IR
ADMINISTRACIJA

MADONA

H. ŽMUIDZINIENĖ

POETO 50-TIES METŲ

MIRTIES SUKAKTĮ

MININT

S. VILKAUJA

A. VARNAS

MAIRONIS

Š.m. birželio 28 d. sueina 50 metų nuo mūsų tautinio atgimimo Dainiaus Maironio mirties. Nors viename iš savo eilėraščių jis yra parašęs, kad “išnyksiu, kaip dūmas, neblaškomas vėjo, ir niekas manęs neminės”, bet jau nuo pat šių metų pradžios spaudoje pradėjo rodytis užuominų, kad šita sukaktis turėtų būti visos išeivijos plačiai paminėta, nes Maironio poezijos žodis net ir giliausiose tautos gyvenimo sutemose gaivino tikėjimą ir viltį, kad Lietuva prisikels ir vėl bus laisva.

Spaudoje teko skaityti, kad Lietuvių Rašytojų Draugija, kurios valdyba yra Kalifornijoje ir pirmininku rašyt. B. Brazdžionis, rengia šiai Maironio mirties sukakčiai paminėti akademiją su įvairia programa. Reikia manyti, kad ir mažesnės mūsų išeivijos kolonijos surengs minėjimus, o taip pat ir Lietuvoje jis bus prisimintas.

* * *

Maironio reikšmė mūsų literatūros istorijoje yra išskirtinė. Jisai sukūrė net ištisą literatūrinę epochą, kuri tęsėsi nuo “Aušros” iki nepriklausomos Lietuvos atkūrimo. Visi anų laikų poetai, pradėdami rašyti pirmuosius savo posmus, skaitė Maironį. Muzikai kūrė jo eilėraščiams melodijas, o visa tauta dainavo: “Lietuva brangi”, “Kur bėga Šešupė”, “Ten, kur Nemunas banguoja”, “Už Raseinių ant Dubysos” ir

t.t. Tad ne be reikalo prof. V. Mykolaitis-Putinas tvirtino, kad “savo tautos ir gimtosios žemės meilės įsisąmoninime didžiausią vaidmenį suvaidino draudžiamosios galdynės spauda ir Maironis”. Todėl jau 1913 m. Putinas taip rašė “Ateityje”:

“Visi tautos reikalai, jos vargai ir nelaimės randa atbalsį jautrioje dainiaus krūtinėje ir tenai apsisaisę poezijos rūbais vėl grįžta į ūkanotą tėvynės padangę, guosdami ir stiprindami suvargusią brolių dvasią. Jo skausmai — tai mūsų skausmai, jo džiaugsmas — tai mūsų džiaugsmas.”

Maironis jau nuo pat jaunų dienų aiškiai suprato Rusijos carų politiką bei visus rusinimo tikslus. Todėl jis savo poezija pradėjo skelbti tokius patriotinius šūkius, kurie ragino mūsų jaunimą į kovą dėl Lietuvos laisvės. Visas tautines idėjas paskelbdamas tinkamu laiku ir tinkama forma, Maironis pataikė į tautos orientavimosi centrą. Štai tie poeto šūkiai:

*O tačiau Lietuva juk atbus gi kada:
Ne veltui ji tiek iškentėjo!...*

*Ir Lietuvai lemtas ne kitas likimas,
Ir Lietuvai laisvės nušvis rytmečiai!...*

*Sustoję į darbą už mylimą šalį,
Prikelkime Lietuvą mūsų!... Ir t.t.*

Šiandien grįžta ir man (čia rašančiai) gyvi at-

siminimai apie poetą Maironį. Ne kokios nors pažintys gaubia tuos mano atsiminimus, o tik nuoširdi pagarba didžiai nusipelnusiam tautinio atgimimo pranašui. Pradžioje aš jį pažinojau tik iš knygų. Pirmą kartą pamačiau poetą vienoje Vytauto Didžiojo Universiteto surengtoje religinėje akademijoje. Jis buvo jau pražilusiais plaukais, gana tvirto sudėjimo. Vilkėjo kunigo juoda sutana, o jo krūtinę puošė kažkoks ordinas su aukso grandinėle.

Daug kas tvirtino, kad jis niekad nesiskundęs sveikata. Tačiau mirtis priartėjo visai netikėtai. Tą vasarą išvažiavo atostogų į Tytuvėnus, bet pasijuto blogai ir traukiniu grįžo atgal į Kauną. Tuoju buvo paguldytas į miesto ligoninę, kur jam buvo padaryta vidurių operacija. Operacija nepasisėkė, ir jis mirė 1932 m. birželio 28 d. Jis buvo gimęs 1862 m. spalio 21 d.

Tada per visą Lietuvą nuskambėjo aidas: „Maironis mirė!“ Kiekvienas pajuto savo širdyje gilią ir skaudžią tuštumą, nes neteko kažko brangaus ir jau nebesugrąžinamo. Visi suprato, kad mirė Tautos Dainius, o kito tokio sulaukti reikia šimtmečių, nes Tautos Dainiai negimsta kasmet.

Liūdnei skambėjo laidotuvių varpai, kai minios žmonių palydėjo jį į amžiną poilsio vietą. Maironis yra palaidotas prie Kauno katedros. Antkapis yra panašus į altorių, aptvertas geležine tvorele, nišoje įdėtas jo biustas, o balto marmuro lentoje įrašyti (pagal jo testamentą) šie iš „Raseinių Magdės“ poemos žodžiai:

*Kaip man gaila to balto senelio,
Kurs, užstojęs ant amžino kelio,
Jau nebekelsis ant balso varpų,
Ir ant kelių ainius pasodinęs,
Nebepasakos bočius atminęs,
Nepratars iš šaltųjų kapų!*

Maironis kūrė iki pat savo gyvenimo pabaigos. Norėjo užbaigti „Vytauto“ trilogiją. Buvo pradėjęs rašyti dramą apie karalienę Barborą Radvilaitę, o paskutinis jo eilėraštis, parašytas 1932 m., yra „Vakaro mintys“. Paskutinis jo lyrikos kūrinys prof. V. Zaborskaitės apibūdinamas taip:

„Nykstamybės akivaizdoje jis paskutinį syk pakelia nustebusį žvilgsnį į mėlynus skliautus, į šviesius amžinuosius žvaigždynus, nežinančius, kas toji laiko atmaina. Ramiu, didingu, poetinės jėgos kupinu žodžiu Maironis užbaigė savo lyrinio pasaulio panoramą...“ (Maironis, 1968 m., 430 psl.).

Pasibaigus II p. karui, Lietuvoje įvyko daug pasikeitimų. Kaip ir daugelis ano meto katalikiškosios ideologijos rašytojų, taip ir Maironis buvo nustumtas į šalį. Tačiau Maironio poezija jau buvo įaugusi į visą

“PAVASARIO BALSAI” — pirmoji laida

mūsų tautos gyvenimą. Tad pokario metais Lietuvoje prasidėjo Maironio renesansas — atgimimas. Poetas vėl sugrįžo į tautą. Spauldoje pradėjo rodytis straipsniai apie Maironio literatūrinį palikimą, kaip nesibaigiantį sutapimą su tauta, jos istorija ir ateitimi. Maironis buvo vėl įtrauktas į lietuvių literatūros istorijos programas. 1947 m. buvo paminėta poeto 15 m. mirties sukaktis. Tada išėjo jo „Pavasario balsų“ naujas leidimas. 1956 m. buvo išleisti jo raštų du tomai. Vėliau iškilmingai buvo paminėta poeto 100 metų gimimo sukaktis. Kauno senamiestyje, priešais buvusius Maironio namus, kuriuose yra literatūros muzėjus, pastatytas jam sunkaus metalo paminklas. Paminklas primena Lietuvoje pakelės rūpintojėlį. Skirtumas yra tas, kad Maironis žvelgia tiesiai į tolį, o rūpintojėlio ranka paremta galva skausmingai nusvirusi į šoną.

Pagaliau 1968 m. buvo išleista Maironio monografija. Ją parašė prof. V. Zaborskaitė, kuri nuo 1950 iki 1961 m. dėstė lituanistiką Vilniaus universitete. Už tą monografiją universitetas jai suteikė filologijos daktaro laipsnį. Monografija yra parašyta labai objektyviai, nuoširdžiai ir su gilia pagarba mirusiam poetui. Štai jos pirmieji pratarmės žodžiai:

“Maironio kūryba — viena iš pagrindinių gairių lietuvių literatūros istorijoje. Su jo vardu susijusi ištisa poetinės kultūros epocha.”

Vertindama Maironio asmenį, autorė turėjo įsigilinti į visas aplinkybes, kurios kėlė poetui nusivylimą, skausmą ar džiaugsmą. Tad ji ir rašo:

“Labai mažai teliko iš anų metų atsiminimų, seniai mirė jį tais laikais pažinoję žmonės, ir tik iš fotografijos žvelgia į mus įkvėptas jauno poeto veidas, taip darniai sutapęs su savo kūrybos prasme ir skambesiu... Slinko metai ir dešimtmečiai... Maironį apgaubė šlovės aureolė, visi jį pažino... Dar gyvas jis jau tapo legenda ir gyveno tautos sąmonėje savo kūrybos žodžiu...” (343 psl.)

* * *

Ne tik carų priespaudos laikais, bet ir šiandien pavergtoje tėvynėje bei išeivijoje Maironio dainos ir

giesmės gaivina kiekvieno širdį. Kada tik gresia tautai gyvybinis pavojus, Maironis tampa lyg ta negestanti šviesa, kuri skleidžia viltį ir stiprina tikėjimą į tautos Laisvės Rytą. Šiandien visose bažnyčiose, šermenų metu ir prie kapo duobės giedama Maironio “Marija, Marija”, “Kad širdį tau skausmas”, “Apsaugok, Aukščiausias”. O Maironio “Lietuva brangi” jau tapo Lietuvoje antruoju tautos himnu, nes senasis himnas yra uždrausta giedoti.

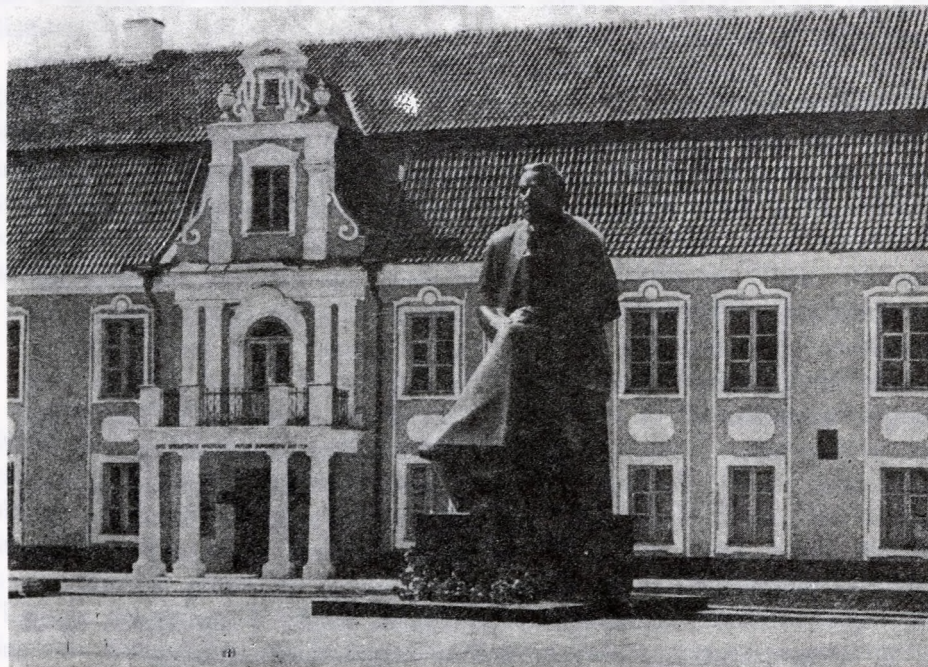
Štai rašyt. A. Vaičiulaičio 1981 m. gegužės mėn. “Tėviškės Žiburiuose” pasisakymas po viešnagės Lietuvoje:

“Kai 1979 m. teko lankytis Vilniuje, Maironio didybę vėl atskleidė vienoje bažnyčioje choro sugiedota giesmė “Apsaugok, Aukščiausias, tą mylimą šalį.”

Maironis savo eilėraštyje “Taip niekas tavęs nemylės” išreiškė vienintelį pageidavimą, kad jis būtų kada nors atmintas:

*Poetams kitiems numylėta ranka
Iš laurų vainiką nupynė,
Tu jį nors atmint, ar atminsi kada,
Tu, jo numylėta tėvyne!*

Tad tebūna ir mano šis trumpas straipsnis, kaip ta maža gėlėlė, įpinta į bendrą vainiką, kuris bus padėtas prie Tautos Dainiaus kapo Kaune, minint jo 50-ties metų mirties sukaktį.

MAIRONIO
NAMAI
KAUNE
(buvę Pacų
rūmai)

MAIRONIS
G. JOKUBONIS

H. ŽMUIDZINIENĖ

KOMPOZICIJA

PIRMASIS LIETUVIŲ MOTERŲ SUVAŽIAVIMAS

1907 M.

KAUNE

BR. ŠIMKIENĖ

MAIRONIS

UŽMIGO ŽEMĖ

*Užmigo žemė. Tik dangaus
Negęsta akys sidabrinės,
Ir sparnas miego malonaus
Nemigdo tik jaunos krūtinės.*

*Neužmigdys naktis žvaigždės,
Nenuramins širdis troškimų;
Dvasia ko ieško, kas atspės,
Kad skęsta ji tarp atminimų!*

*Aušra saulėtekio nušvis,
Ir užsimerks nakties šviesybės;
Neras tik atilso širdis:
Viltis nežvelgs į jos gilybes! ...*

Šiais metais sueina 75 m. nuo pirmo lietuvių moterų suvažiavimo, įvykusio 1907 m. spalio mėn. 6-7 dienomis Kaune. Iš tikrųjų tai ne pats pirmasis, nes jau prieš tai buvo mažesnių moterų susirinkimų, kaip tai 1905 m. Šiauliuose ir Vilniuje. Bet Kaune įvykęs suvažiavimas buvo gausiausias bei įspūdingiausias ir davęs kaikurių teigiamų pasekmių. Sprendžiant iš suvažiavimo nuotraukos apytikriai galėjo dalyvauti apie du šimtu lietuvių moterų veikėjų, o taip pat ir vienas kitas vyriškis. Dauguma moterų apsigobusios skarutėmis, tamsiai apsirendžiusios, ilgais sijonais, kaip tada buvo madoje. Pirmoje eilėje tarp kitų sėdi maža ūgiu, didi savo veikla asmenybė — rašytoja, pedagogė Bitė — G. Petkevičaitė. Kitos pirmosios žinomos Lietuvos veikėjos, dalyvavusios suvažiavime minimos — O. Mašiotienė, S. Čiurlionienė, O. Vileišienė, F. Bortkevičienė, M. Rabašauskienė ir kt. Tais laikais išsimokslinusių lietuvių moterų dar buvo mažai.

Suvažiavime buvo svarstoma sunki moterų būklė Lietuvoje, ypač švietimo ir lygybės reikalai. Apie pilietines ir politines teises nebuvo gi drąsu kalbėti dar tebesant caristinės Rusijos priespaudoje, bet būta užuominų. Kaip rezultatas susirinkimo svarstymų, buvo įkurtos 2 moterų organizacijos — L.M. Katalikių Draugija ir L.M. Susivienijimas. Tada jau ir Lietuvoje buvo žinomas naujas mergaitėms reikalingas mokslas — namų ruošą. Todėl K.M. Draugija įkūrė kelias ruošos mokyklas, kuriose buvo mokomos mergaitės naujoviško šeiminkavimo. Tuo būdu, jų pastangomis

buvo pradėtas Lietuvoje svarbus mergaičių švietimas ir auklėjimas.

Kas paskatino ir kodėl tada lietuvės ėmė organizuotis, suvažiuoti ir svarstyti joms svarbius reikalus?

Labai trumpai verta paminėti, kad tais laikais kituose kraštuose moterų organizuotas veikimas ir kova už lygias teises jau buvo plačiai pasklidus ir išgarsėjus. Kaip žinome, seniau pvz. kunigaikštijos laikais balsavimo ir kitų pilietinių teisių neturėjo ir kai kurios vyrų grupės. Tik 18-19 šimtmečiais, demokratiniam judėjimui plintant ir įsigalint, daugiau teisių išsikovojo vyriškos grupės žmonių, kaip tai bežemiai, buvę vergai ir kt. Moterys vis buvo paliekamos beteisės, kaip žemiausio laipsnio žmoniškos būtybės. Jau buvo atėjęs pats laikas pačioms moterims išsikovoti deramą padėtį visuomenėje. Todėl kai kuriuose kraštuose susipratusios moterys ėmė veikti, organizuoti, šaukti konvencijas ir kelti viešumon savo pažeminančią, beteisišką būklę, reikalauti lygių teisių su vyrais, kaip tai balsavimo, turėti nuosavybę, siekti aukštojo mokslo, nekliudomai pasirinkti profesijas ir kt. Tas moterų judėjimas, vad. sufražistiniu, įvairiuose kraštuose vyko skirtingai. Amerikoje ir Anglijoje vyko beveik vienu metu, stipriausiai 19-to šimtmečio pabaigoje ir 20-to pradžioje. Sufražistės visaip ir gana agresyviai kovojo — demonstravo, piketavo, boikotavo, langus daužė, badavo, nes niekas jų nenorėjo klausyti. Už tai jos buvo tik išjuokiamos, baudžiamos, kalinamos.

Bene pirmą kibirkštį tai kovai įžiebė rašytoja anglė Mary Willstonecraft parašydama knygą "Vindication of the Rights of Women" 1782 m. Tačiau dar daug metų praslinko iki atsirado susipratusių drąsių moterų, kurios ir sukėlė tą kovą už lygias teises. Viena iš daugelio amerikiečių moterų kovotojų — Susan Anthony — buvo pagerbta 1979 m., išleidžiant su jos paveikslu vieno metalinio dolerio seriją.

Nors ilgai ir atkakliai sufražistės dirbo, bet neišsikovojo pilnateisių piliečių statuso. Tik Pirmojo Pasaulinio karo metu (ir vėliau Antrojo) susidarė palankus laikas pačioms moterims įsipilietinti. Vyrams išėjus kariauti, moterys pasidarė reikalingos ūkiniams darbams, jos užėmė vyrų darbus fabrikuose, raštinėse, tapo pagaliau įvertintos, pripažintos ir laikui bėgant gavo balsavimo ir kt. teises. Bendrai šio šimtmečio pradžioje, daugiausia po Pirmojo Pasaulinio karo europietės ir amerikietės išsikovojo balsavimo privilegiją. Amerikietės visose valstijose balsuoja nuo 1920.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, moterims nereikėjo kovoti dėl lygių teisių. Automatiškai visiems žmonėms tos teisės buvo pripažintos vienodos. Tačiau,

H. ŽMUIDZINIENĖ

ŠIMONIŲ MADONA

po kelių metų pradėta tos teisės moterims siaurinti, įvedant cenzą-nuosavybės ir išsimokslinimo. Todėl moterys protestavo dėl teisių siaurinimo. Tas reikalas ypač buvo aptartas jubiliejiniame moterų suvažiavime 1937 metais Kaune, minint 30-ties metų sukaktį nuo 1-jo moterų suvažiavimo 1907 m. Suvažiavimo dalyvės tada demonstravo, rašė vyriausybei protestus, kad moterims teisės nebūtų siaurinamos.

Šią istorinę sukaktį plačiai paminėjo išeivijoje L.M.F. Klubai New Yorke, Los Angeles ir kitose vietovėse.

ZENTA TENISONAITĖ

Namo savininkas užsakė dažytojus langams dažyti iš lauko pusės. Visai vėlyvą rudenį. Nuo medžių byra gelsvi lapai. Lietus jau dažniau plaka į lango stiklus. Tarp žalių gyvatvorės spygliukų landžioja sudrėkės vėjas, kartais gailiai unkšdamas.

Dažytojų reikia ilgai laukti. Kelias savaites visai negaliu išeiti iš namų, tik iki kampo į krautuvę. Net pikta. Miesto oras persunktas sieros ir arseniko garais, kurie dažus nuo langų ir durų iš lauko nuėda bematant. Bent aš taip spėliuju, nors kiti sako, kad dažai blogos rūšies buvo. Pagaliau suskamba laukiamas telefonas. Pirmadienį prasidės darbai pas mus.

Sekmadienio rytą nematytas žmogus vaikšto aplink namą. Eina takeliu iki garažo, grįžta atgal, jį lydi mažas šuniukas.

— Ponas? — užkalbinu žmogų pravėrus virtuvės duris.

— Ponia? — atsiliepia sustojęs.

— Ar jūs ko ieškote?

— Ne, tik aplink vaikštinėju, — atsako anas labai draugiškai šypsodamas.

— Pone, čia privatus įvažiavimas į garažą, o ne vieta šuniukams vedžioti, — sakau irgi labai draugiškai šypsodama. Vyras linkteli. Nueina. Sėda į automobilį. Nuvažiuoja.

— Gal plėšikas, kuris norėjo apžiūrėti, kaip lengviau įsilaužti, — spėlioja jauniausias sūnus, kuris kartu stebėjo mano pokalbį. — Tau reikėjo jį išbarti.

— Kaip čia svetimą žmogų imsi barti, jei tas nieko blogo nedaro? Gal paklydo? O gal kieno nors mūsų gatvėje ieškojo? — atsakau, — be to, toks storulis ir senas, neatrodo vagis ...

— Šiais laikais niekuo negali pasitikėti, — nenusileidžia mano jauniausias, kuris per daug televizijos feljetonų žiūri.

Pirmadienio rytą dažytojai stato prie namo kopėčias.

H. ŽMUIDZINIENĖ
iš ciklo
MOTERS GYVENIMAS

Prikrauna garažą visokiais daiktais. Varsto duris ir langus. Kabinasi ant stogo. Visur traukia skersvėjis. Šalta. Jiems dar trūksta tranzistoriaus muzikos, galvoju. Tik mano konkursinės novelės rašymas neduoda ramybės. Griausia mano dvasią, kaip kirmėlė medieną. Galvoju, mąstau, o galva vis tas pats tuščias kubilas, ir tiek. Kiauravėjis daužo duris. Visame name nėra kampučio, kuriame nebūtų praverti langai. O lauke šaltoka. Brangiai kaštuojantis skystas kuras šildo vėją.

Rašytojai vyrai rašančioms moterims kartais prikašioja, kad jos per daug skubotai rašo. Nesusikaupia. Pakankamai negalvoja, tuo tarpu rūsy uždarytas Rainis žiūri į mane kankinio akimis. Kad tik dažytojai nepalikėtų pravirų durų. Pakartotinai prašau kiekvieno saugoti katiną ir neišleisti laukan. Nustebę jie žvelgia, nesupranta. Katinai gi ne brangenybė. To gero gali gauti veltui kiek nori. Išbėgs, išalks, sugrįš namo, jų logika. Bet aš nusprendžiau, kad greičiau perkūnas topolį nutrenks, negu dar kartą pakabinsiu katiną pas kaimyną kabėti keturioms dienoms. Atrodo, kad aš irgi esu pas Rainį patekęs į nemalonę. Kai noriu jį paglostyti, jis kanda. Nepiktai dar, bet susimildama neliesk jo kailinukų. O jo kailis toks žibančiai juodas ir švelnus. Žiurkėno narveliui irgi reikia atrasti vietą be skersvėjo. Dar peršals ir susirgs. Gal vonios kambary? Aukšiniai žiurkėnai yra kilę iš Sirijos, ir mūsų klimatas jiems per šaltas. Turėjome du, bet vienas neseniai išvyko į amžinosios medžioklės laukus. Ir kiek buvo ašarų...

Būtinai turiu nuvažiuoti iki miesto centro, bet mano olandiškas arkliukas Daf atsisako startuoti. Vieną. Antrą. Trečią kartą. Visiškai nieko. Kažkaip gailiai suirzia ir nutyla. Baterija tuščia. Šimts pypkių! Gal vėl baterijoj vandens trūksta, kaip pereitą kartą? Biauybės garažistai. Automobilio neprižiūri, o sąskaitas rašyti moka. Iškviestas Kelių Priežiūros technikas pažvelgia į mane tiesiog sunaikinančiai.

— Ponia, jūsų automobilio baterija negali veikti. Akumulatorius be vandens, — sako jis man su tonu kaip mažam vaikui. Žinojau, kad ta pati velniava...

— Sakykite, kaip dažnai reikia pripilti vandens į akumulatorių? — klausiu, juk reikia ką nors atsakyti.

— Kas savaite, — sako tas. Bet tai netiesa. Greičiau akumulatorius bus įplyšęs, galvoju, bet ką čia ginčus kelti. Atkėlęs motoro dangtį, technikas sujungia vielas ir automobilis atgyja, urzgia.

— Važiuok į garažą, bet nesustabdyk motoro, — įspėja mane. — Ten prikraus akumulatorių, aš jus seksiu iš paskos. Mano laimei motoras dirba gerai. Garaže palieku neklusnų Daf ir pėsčia grįžtu namo. Laimei namai netoli. Modernus žmogus šiandien yra technikos vergas.

Vėl saulėta diena. Mano dukra serga ir guli lovoj. Dažytojai yra mandagūs ir į tą kambarį nesilaužia. Vyresniajam sūnui dantistas ištraukė proto dantį. Jo skruostas labai sutinęs, bet jis vistiek išvyksta į darbą. Mano vyras rytoj skrenda į Italiją. Jo bendradarbis gavo

H. ŽMUIDZINIENĖ
MOTERS GYVENIMAS

širdies infarktą. Vyresnioji dukra pradės rytoj universitete studijas. Jauniausias sūnus nebegali grįžti per pietus iš mokyklos, nes sutrumpėjo pietų pertrauka, kas jam labai nepatinka. Rainis vis žiūri į mane liūdnai žaliomis nefrito akimis ir nesiduoda glostomos. Net rašomosios mašinėlės juostelė išdžiūvo, o naujai nusipirkti neturiu laiko.

Dažytojai jau trečią savaitę varsto duris. Kai lyja, jų nėra. Bet vos pasirodo saulė, tai jie kaip balti gandrai sulekia ant stogo. Ir vėl kiauravėjis traukia per visą namą.

Storasis vyras su šuniuku, pasirodo, esąs dažytojų bosas. Vieną dieną jis pabeldžia į virtuvės duris ir įžengia tarytum būtų mano senas draugas. Nuoširdžiai paspaudžia man ranką, atsiprašo už trukdymą ir sudrimba visu savo šimto kilogramų svoriu ant metalinės kėdės. Toks jo elgesys manęs visai nestebina, nes man atrodo jis lyg būtų seniai pažįstamas. Yra žmonių, su kuriais pasikalbėjimas yra savaimė suprantamas dalykas. Storulis pradeda pasakoti. Apie savo vaikystę. Pradėjęs dirbti aštuonerių metų būdamas, grįžęs iš mokyklos turėjęs padėti tėvui malti dažus. (Dievaži, mąstau, o kur žaidimas?) Į mokyklą ėjęs tik iki dvylikos metų. Jo tėvui trūko lėšų jam leisti mokytis. Dirbęs gizeliu, sunkiai dirbo. Vėliau tapo savarankiškas. Jo pasakojimas teka kaip sriauti upė. Įdomiai ir sklandžiai jis pasakoja man visą savo gyvenimo istoriją. Pasakoja apie savo vaikus, kurie jau

baigė universitetą. Apie savo antrąją žmoną, kuri labai mėgsta puoštis. Pirmoji mirė po karo. Jam jau septyniasdešimts metų, bet jo balsas trykšta energija ir dinamizmu. Mėlynų akių žvilgsnis yra inteligentiškas ir gyvas.

— Bus blogai, kai aš sekančiais metais išeisiu į pensiją, — tarytum skundžiasi, ir dar priduria: — žmogus be darbo ilgai negyvena. Bet aš nenoriu mirti. Gyvenu ir džiaugiuos gyvenimu. Myliu gyvenimą visa širdim, — paskui lyg susimąstęs valandėlę tyli. Tyliu ir aš.

— Kažin kaip ten anapus bus? Bet manęs tai visai nedomina. Tokiais klausimais aš sau nuotaikos negadinu. Žinai, poniute, aš labai mėgstu gero vyno stiklą. Todėl aš toks storas esu. Daktaras liepė laikytis dietos ir gerti arbatą. Dar be cukraus, — juokiasi jis, ir vėl jo pasakojimas toliau teka kaip upelis. Apie namus, valgi, dietas, duonos kepimą ir dažų sudėti. Pagaliau jo žodžių sriautas kiek nurimsta.

— Ar jūs skaitote knygas? — klausiu atsiradus tylos minutei.

— Ne, poniute, neturiu laiko skaityti. Aišku, laikraštį skaitau. Ir televiziją žiūriu kasdien, žinias. Labai mėgstu sportą. Futbolą. Ir keliauti. Visą Europą pažįstu. Visur buvau. Daug gražių miestų mačiau: Romą, Florenciją. Man didelį įspūdį paliko Milane Da Vinci freska "Paskutinioji vakarienė". Man labiausiai patinka Italija. Žmonės pietuose yra simpatiškesni. Tik

H. ŽMUIDZINIENĖ
MOTERS GYVENIMAS

po Vokietiją mažai keliauju. Netraukia ir tiek. Tas Antras pasaulinis karas ir bado metai nesinori išblukti iš atminties. O vargau tada. Maži vaikai. Darbo nebuvo. Kas dažo namus per karą? O namie penketa burnelių. Badas. Ir pinigų nėra. Ėmiau auginti triušius. Žinai, poniute, aš šimtus, o gal tūkstančius triušių nušėriau per karą. Taip vaikus išmaitinau. Visur roviau žolę, o kaimynai duodavo bulvių lupenas. Daržovių atliekas. “Juk tas vargšas su krūva vaikų dar bado mirs”, sakydavo. Bet nemiriau ... — Jis pasisukinėja ant kėdės, o man baugu, kad mano virtuvinė kėdė jo svorio neišlaikys.

— O kaip jūs keliaujate? Automobiliu? — įsiterpiu.

— O ne. Tąsyk aš nieko nematyčiau, akis į greitkelį įsmeigęs. Porą kartų skridau. Į Maroką. Į Tunisą. Bet daugiausia keliauju su traukiniu. Vážiuoju sau ramiai, o pro langą matau krašto gamtą. Sustoju kur noriu. Nereikia skubėti. Padarau iškylas. Lankau muziejus, meno galerijas. Esu skersai ir išilgai visą Europą išvažinėjęs. Ar ne keista, žmonės sako, kad traukinys yra laiko gaišinimas. Skristi lėktuvu daug greičiau. Bet ko man taip skubėti? Kas gi laukia žmogaus jo kelionės pabaigoj? Kur yra paskutinioji stotis? Aš noriu savo keliones ištęsti. Kam į tą pabaigą taip lėkti? — Jis dar ilgai pasakoja, o aš klausau ir tyliu. Pagaliau, pažvelgęs į laikrodį, atsistoja ir rengiasi išeiti. Stipriai pakrato man ranką, palinki viso gero ir dingsta pro virtuvės duris.

Koks keistas žmogus, mąstau. Visą laiką jis šypsojosi ir atrodė esąs labai geros nuotaikos. Kažkaip nejučiom ta gera nuotaika įsisunkė į mano dvasią. Mano rūpesčiai, atrodo, visai išbluko. Esu pilna energijos ir savotiško džiaugsmo. Rodos, įgavau sparnus. O novelė konkursui? Vargu ar berašysiu, bet ar tai svarbu?

MOTINA
J. KLEMKIENĖ

MANO ANGELAS

AVA SAUDARGIENĖ

Liekna, neaukšta, vėsulu bėgo nuo vieno darbo prie kito. Basos kojos vos lietė žemę, šviesus sijonas kibo prie blauzdų, mėlynos akys švietė kaip vandenynų švyturiai. Plačios, baltos drobės palaidinukės rankovės plazdėjo kaip spamai. Žvaigždė švietė jos plaukuose virš kaktos. Niekas žvaigždės nematė, tik aš, o aš niekam nesakiau, žinojau, kad man netikės, kaip netikėjo, kai išbėgau iš seklyčios, dūmų ir liepsnos apsvaigusi, ir šaukiau: “Degam! Degam!” Broliai žadėjo man į kailį duoti už prasimanymus, o ji, mano angelas, apkabino, nušluostė ašaras ir nuvedė į seklyčią, kurioj jau nebuvo dūmų nei liepsnos. Kitą kartą rėkiančią nuvedė prie “raganos” ir parodė šluotkotį, kurio broliai pakabino seną milinę ir uždėjo smailią skrybėlę, o brolius subarė už manęs gąsdinimą.

Tai buvo laikas, kai aš mačiau ko kiti nematė. Ji viena suprato, kad ant tvoros baslio užmauta puodynė, tai ne puodynė, bet katinas, kad verpstė su linų kuodeliu, tai ne verpstė, bet barzduotas kaukas, kad tamsus šešėlis tvenkinio dugne, tai raguotas velnias. Mano angelo švelnios rankos šluostė mano ašaras, tvarstė kojų žaizdas, valė kraujuojančių kelių smėlį, ir aš nejaučiau skausmo nei jodo deginimo. Slaugė, guodė mane, sesutes ir brolius. “Visi jūs mano vaikai,” sakydavo.

Iš keturių brolių labiausiai mylėjau devynmetį Pranuką, ketveriais metais už mane vyresnį. Mama leisdavo mane su juo į pievas ramunių priskinti ir rūšykinių pririnkti. Šiltą birželio rytą, pasiėmęs meškerę, jis vienas išėjo prie Šešupės. Tą dieną ji nušovė.

Pašaukė mamą. Ji bėgo neliesdama žemės, balti sparnai ją nešė. Aš nuo jos neatstojau, bet mano kojos buvo trumpos, su ja nespėjau. Kai atbėgau į pievą, ji

sėdėjo žolėje, ant kelių laikydama Pranuko galvutę, iš kurios smilkinio varvėjo kraujo lašai. Mano angelo sparnai nusidažė krauju, jos mėlynos akys užgeso, žvaigždė švietė virš kaktos, supo savo sūnelį, migdė sielvartinga rauda.

Vyriausias brolis sugriebė mane ir besispardančią nunešė namo, paguldė į lovą ir liepė miegoti. Aš verkiau pasikukčiodama, supratusi, kad kažkas baisaus nutiko mano broliuką. Mama atsisėdo ant mano lovelės ir tyliai kalbėjo: “Karas, piktas žaidimas priešų pramanytas. Paklydusi kareivio kulka pataikė Pranukui į smilkinį. Jis nuėjo į dangų. Vieną dieną ir aš ten nueisiu, ir tu, “skausmo jūroje pridėjo: “ir visi mano vaikai.”

“Tu turi dvi kliaudas — nukramtytą pypkę ir knygą. Be jų gyventi negali, “nuo namų ruošos pavargusi priekaištavo tėčiui: “Namams reikia naujų dažų sluoksnio, kibiras prakiuro, šluotos kotas nulūžo, bet per knygas ir dūmą nieko nematai.”

“Viską padarysiu. Viskam ateis laikas,” juokėsi tėtis, nustvėręs mamą per liemenį, atkėlė nuo žemės ir sukosi. Mano angelo sijonas pleveno, šviesių plaukų vainikas pasileido ir krito ant pečių. Aš įsikibus tėčiui į šlaunį šaukiau: “Mane! Pasuk ir mane!” Mama ėmė mane į glėbį, ir tėtis suko abi. Niekad jos tokios laimingos nemačiau ir iš džiaugsmo klykiau: “Užaugsiu, visus darbus padarysiu, mamai naują šluotkotį nupirksiu, tėčiui visas knygas duosiu ir pypkę, mama tėčio nebars, o jis mudvi suktiniu suks, ir juoksimės net seklyčios langai skambės.”

Pradėjusi lankyti mokyklą, skubėjau namo dulkėta gatve, tempdama maišelį su sąsiuviniais ir verkiau.

“Ko bliaudi? Kas yra?” pasitiko vyriausias brolis.

Broliui prisispyrusiai klausinėjant, kukčiodama prasitariau: “Kunigėlis sakė angelai gyvena danguje. Aš ... nenoriu, kad Dievulis mano angelą ... mano mamą paimtų į dangų ...”

Brolis nušluostė mano ašarotą veidą. “Dievas paima į dangų, kai laikas ateina. Mūsų mamai laikas neatėjo ir negreitai ateis, nes ji turi tave užauginti.”

Prie stalo susėdus pietų, aš nevalgiau, “Kas su tavim? Kodėl nevalgai? Augti nenori?” juokėsi, rūpinosi mama.

“Augti nenoriu. Nes — nes, kai užaugsiu, tu mane paliksi ir nueisi į dangų.” Užsikirtau ir prapliupau ašaromis.

“Tave paliksiu? Ne! Nei vieno savo vaikų nepaliksiu,” šviesiom akim apėmė visus devynis.

Man sulaukus dešimties metų tėtis susirgo plaučių uždegimu ir mus paliko. Mano angelo sparnai nulinko, savo vaikų apsupta, gilaus skausmo palaužta, tyliai atsisveikino su savo numylėtu draugu. Aš tris dienas

nesulaikomai verkiau, kad negalėsiu pažado tesėti — užaugusi duoti tėčiui knygas ir pypkę. Slėpdama savo sielvartą, mama ramino mane, slaugė.

Dienos, savaitės ir mėnesiai bėgo. Aš mokiausi. Ūkio reikalus mama pavedė vyriausiam sūnui, namų ruošą suaugusioms dukterims, pati būdama visur, pirmoj eilėj su tuo savo vaiku, kuriam labiausiai buvo reikalinga jos pagalba ar paguoda.

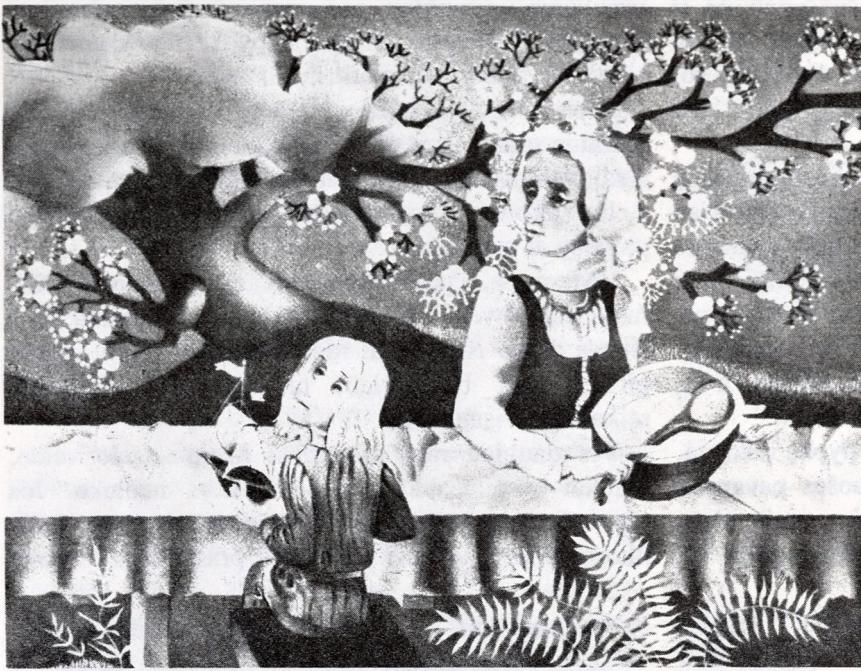
“Mamune,” paklausiau savo angelo, “kurį iš mūsų labiausiai myli?” Maniau, aš jos mylimiausia, o ji ištiesė darbo išvargintas rankas ir tarė: “Turiu dešimt pirštų, kurį bepjaučiau, tą skaudėtų. Visi man reikalingi, visus myliu.”

Vis daugiau raukšlių radosi mano angelo veide, plaukai visai pabalo, mėlynos akys nubluko. Jos rūpresčiu išmoksinti vaikai sukūrė savo šeimas. Su ja likome trys jauniausi. Kartą aš prasitariau: “Sunku

A. VAITONIENĖ

MES IŠĖJOME Į GIRIĄ

tokią didelę šeimą užauginti. Mes trys paskutiniai buvom nereikalingi.”

“O ką aš dabar daryčiau, jei aš jūsų neturėčiau!” nusišypsojo mama.

Kai atėjo laikas man pasirinkti gyvenimo draugą, paklausiau savo angelo: “Kaip tu pasirinkai tėtį?”

Aušra nušvietė jos veidą. “Buvau gražiausia mergina mūsų gatvėje. Visi mane mylėjo, vestis norėjo. Aš buvau tik septyniolikos. Su visais juokavau, šokau, dainavau. Vieną naktį sapnuoju — stoviu prie vartelių ir matau, ateina tamsiais plaukais, žibančiom akim, tiesus kaip stiebas jaunikaitis. Priėjo prie manęs ir padavė raudoną rožę. Pabudau virpėdama. Subatvakario gegužinėje sutikau sapnuotą jaunuolį. Niekas mudvieju išskirti negalėjo, nei tėvuko prašymai netekėti už tolimo priemiesčio vaikiną, nei grasinimai. Mano sielos pusė ir pusė jo sielos susijungė į vieną.” Jaunystės švyturiais žibėjo mano angelo akys.

Ištekėjau, apsigyvenau Karmelitų priemiesty. Baigusi studijas, kiekvieną rytą eidama į darbą užbėgdavau pas ją į Žaliakalnį, nes mudvi rišo ne tik motinos-dukters saitai, bet ir tūkstančiai išskirtinų, tik mudviems žinomų raiščių.

Netrukus prasidėjo karas, pasaulinio masto piktas žaidimas. Baubė bombonešiai. Rusai užėmė Lietuvą. Verkė lietuviai vežami į Sibirą, sodinami į kalėjimus, tik sušaudyti nekalbėjo, nesiskundė. Mano angelas ir mes, trys jauniausi jos vaikai, seno namo rūsyje sulaukėme audros galo. Su vokiečių okupacija atėjo atoslūgis, bet neatėjo laisvė. Po trejų metų vėl

sproginėjo bombos virš Kauno, artėjo šarvuočiai. Mūsų partizanai užsimaskavo miškuose. Pirmos okupacijos metu pažinę baisų barbariškumą, šeimos praradusios seseris ir brolius Sibiro kalėjimų pragare, traukėsi į Vakarus, į laisvę.

“Mamune, važiuok su mumis,” maldavau.

“Ne, vaikeli, kiek man teliko gyventi, savo žemėje numirti noriu. Mano žilos galvos žiaurus priešas nelies. Važiuok su vyru. Judu jauni, visas gyvenimas prieš akis.” Palydėjo akimis, sutemusiomis kaip vandenynas, per kurį vėliau teko plaukti.

Mano angelas, kitiems nematomas. Lydėjo mane per Prūsų žemę, per karo ugnies sunaikintą Europą, per platų pasaulį. Ir tik vėliau, daug vėliau sužinojau, kad ir jos sidabrinę galvą palietė okupanto ranka. Septynias-dešimtį metų peržengusią išsiuntė ją su “liaudies priešais” nežinoma kryptimi į plačiuosius Rytus... Kur jos kapas? Niekas nežino. O jei ir žinotų, niekas neleistų aplankyti.

Mano angelas sėdi aukštai, virš debesų, kur nėra skausmo nei sielvarto. Virš kaktos spindi šviesi žvaigždė, po baltais sparnais renkasi vienas po kito skausme pagimdyti, sunkume užauginti vaikai.

Kai mano laikas ateis, mažu vytureliu čiulbėsiu prie savo angelo kojų, džiuginsiu Lietuvos artoją, ruošiantį dirvą pavasario sėjai, ir savo angelą.

KATEDROS AIKŠTĖJE

O JEI PAREISIU

O jei pareisiu
per sniegą
seniai mirusioj troboj
prie koklių krosnies
rankas pasišildyti,
tavo delnai
kvėpės liepžiedžiais
ir debesylom — — —

Prie sapnuojančio stalo
mudviejų du pasauliai —
tavo ašara,
mano ašara
mediniam šaukšte
paskutinėje
vakarienėje — — —

PASKUTINIS DIEVUKAS

Madona beranke,
Madona akloji,
Motina Sopulingoji,
nepraverk tamsumos,
nenutildyk audros,
neapšviesk
miglotų žvaigždynų — — —

Po lietum,
po širdim,
po languota skara
aš nešu
paskutinį
dievuką — — —

Į KALNO ŽOLĘ

Vilnele,
šventos ugnies,
neatkastų šaltinių,
vandenio krištolinio
Kristoforo delnuos,
išprausk mane
stebuklų miestui,
perkelk mane
į kitą krantą,
į kalno
žolę,
pušų
vienatvę — — —

1.

Ir sugrįžau,
ir pamačiau,
ir paliečiau ranka,
vagis,
pavargėlė,
kuri maitinasi
svetima duona.
O, mano Vilniau,
kraujo ir medžio Vilniau,
išduotas Vilniau,
ne mano atpirktas,
ne mano iškentėtas,
(Aš prisiekiu, atsimeni,
tegu nudžiūsta
mano dešinė,
jeigu tave
apleisčiau ...)
Elgetų Vilniau,
kiemsargių Vilniau,
kunigaikščių Vilniau,
aš nieko tau neatnešiau parodyti,
o mane pažinai ...

2.

Apsikabinsiu varpinę,
veidą panersiu
tavo dulkėse,
ir verksiu,
ir verksiu,
ir verksiu — — —
Žinau,
kad neištversiu,
žinau — išduosiu vėl tave.
Nubausk,
nuplak mane
prie juodo varpinės akmens,
prie išprausto krauju
želmens — — —

TĖVIŠKĖ

Baltas šunelis prie kojų,
ant tavo rankovės
peteliškė
ir skruzdėlė.
Tingios varnos
vasarojuje, balandžiai
vidury kiemo
balandų,
skaudaus žalumo
dilgėlių — — —
Neskubėkim, dar pabūkime ...
Mūkia žalmargė
prie kauburėlio
akmenų,
prie duobės žalio
vandens,
kur buvo prūdas tarp medžių. —
Suleidžiu
į žemę pirštus — į griuvėsių,
skeveldrų žolę, į pelenus
ir žvyrą. —

ATIDUOKIME RŪPESTĮ VĖJUI

Atiduokime rūpestį
vėjui ir žolei,
ir tu atleisk man,
ir aš atleisiu tau,
tegu bus mudviem
tiktai viena
teisybė — — —

Atsimeni,
kaip džiaugėmės paskutiniuoju
keturlapiu dobitu,
ieškodamos griuvėsiuose
pamestų motinos akinių?
Niekam nebereikia dabar
jos akių,
sukryžiuotų rankų,
niekam nebereikia dabar
tavęs,
nė manęs — — —

BIJAU SKRISTI

Bijau skristi.
Bijau pakilti nuo žemės.
Įsikibus laikausi žolės,
medžio,
akmens.
O erdvėj nėra nieko,
tiktai šis negyvas
paukštis. —
Ramu. Tuščia. Plaka
tik mano
ir paukščio širdis.
O saulė arti —
rankom galiu paglostyti
seną jos veidą.
Prie stiklo briaunos
laukiu stebuklo,
puolu į dangų —
miražą,
efemerinį upių
vandenį.

“VILTIES LEDINĖ VALTIS” — TREČIASIS JULIJOS

ŠVABAITĖS EILERAŠČIŲ RINKINYS

PR. NAUJOKAITIS

Gera, kai rašytojas kiekvienoje naujoje knygoje turi kėnors nauja pasakyti. Tokia yra poetė Julija Švabaitė (g. 1921). Savo debiutiniame rinkinyje “Vynuogės ir kaktusai” (1963) ji atskleidė tragiškai išgyventos australiškosios egzotikos ir nuoširdaus gimtojo Lietuvos kaimo ilgesį. Namiškiai, kaimynai, piemenėliai, ypač tėvas yra apsuptas lyrine šiluma ir išraiškos originalumu. Atrame rinkinyje “Septyni saulės patekėjimai” (1974) ypač išryškintas motinos paveikslas paliktoje tėvynėje ir jau pačios lyrinės herojės-motinos dalia buitiniame namų gyvenimo rate išeivijos sąlygose. Artėjančios senatvės ir mirties nuojautos emocijos čia ryškinamos mažų aplinkumos vaizdų motyvais. Mažų virtuvės daiktų simbolika čia suspindi nuostabių poezijos grožiu.

Naujasis J. Švabaitės eilėraščių rinkinys “Vilties ledinė valtis” (1981) turi keturis eilėraščių ciklus. Pirmasis ciklas “Prisipažinimai ir atleidimai” kondensuotomis metaforomis kalba apie gyvenimą. Gyvenimas — graudulinga žvakės liepsna, varnų riksmas virš kapinių (eleginis gyvenimo trapumo motyvas). Gyvenimas — karšta aistros sekundė, vilties ledinė valtis be irklo, be žmogaus, prisipažinimai ir atleidimai. Gyvenimas — dilgėlė lelijų lysėje, usnis praaugusi diemedį. Gal ir per daug tų neigiamų metaforinių vardų, skirtų gyvenimo trapumui ir elegiškumui pažymėti! Ta minorinė nuotaika, atrodo, kyla iš sudužusių pastangų kėnors reikšminga nuveikti: “duota man duona pasidalinti nepasidalinau, tavo dangaus neišgelbėjau, dar nepaliečiau viso gyvenimo, dar neužaugau, neišsipildžiau” (11 psl.). Mirties nuojauta, nors ir negąsdina, bet melancholiškai nuteikia: “Mirtį reikės pasitikti prie to pačio slenksčio, su tuo pačiu drobės rankšluosčiu, rytoj, rytoj” (12 psl.). Lyrinė herojė jaučia žemės trauką ir joje jaučiasi bent sąlygiškai saugi: “Bijau pakilti nuo žemės, įsikibus laikausi žolės, medžio, akmens” (14 psl.).

Tačiau prieš tą eleginę gyvenimo būseną poetė neprotestuoja, nemaištauja. Ji taiki, skelbia atleidimą: “ir tu atleisk man, ir aš tau atleisiu...” (13 psl.). Keli švelnios lyrikos eilėraščiai skirti motinai — “Mamulei po Gižų kryžiumi”:

*Mamule tu mūsų,
semdama saujom vandenį,
žegnojai ne savo duoną,
barstei ne savo druską...*

*Šnekėjai su balandžiais
ir su kiemo svirtimi,
mamule tu mūsų,
tokia tavo širdis... (22 psl.)*

Šiame skyriuje mirčiai yra skirtas šešių

J. Švabaitė-Gylienė su dukra Aušra Karkiene

eilėraščių ciklas. Poetė prisipažįsta, kad bijanti mirties, nors tai ir neprisipažįstanti, nuo mirties nešančio skausmo ji žada pasislėpti prisiminimuose apie seną rąstų sieną, upelį, lauką, vieversį, svirplio

budėjimą naktimis... Atiduosianti mirčiai viską: daiktus, kurie niekada nepasotino, net patį gyvenimą, kuris galbūt buvo niekam nereikalingas (31 psl.). Dar kartą su mirties vaizdu poetė susitinka Vilniaus Antakalnio bažnyčioje. Ten prašo, kad Giltinė savo dalgiu dar nekirstų, kad dar galėtų pasigrožėti bažnyčios skliautuose žydrų renesanso dangumi, baroko džiaugsmu. (82 psl.)

Antras skyrius “Parvežk man tėviškės žemės” lyriniais atsiminimais suriša išeivijos dabartį su tėviškės ir jaunystės vaizdais gimtojoje Sūduvoje. Čia iškyla ir Žaliosios beržai, Alvito bažnyčia, Vilkaviškio gatvių grindinys, Gižų kapeliai, žodžiu, visas sodrus tėviškės peizažas — su artimais žmonėmis, darbais, gyvuliais, naujai nupjauta žole, bičių koriais ir prakaitu. Iš tėviškės liko griuvėsiai, ir lyrinė herojė suleidžia pirštus į žemę, į griuvėsius, į pelenus, į žvyrą, ir gaila poetei, kad ašarų upių nepajėgė išsemti, kad tėviškės dulkių nepasisėmė, kad parsinešė skarelę tik lašą tėvo kraujo. Palikta tėvynė atgyja tik labai smulkių daiktelių prisiminimuose, kartais net burtiniuose ritualuose. Tie smulkieji vaizdai ir apsaugo poetę nuo patriotinės retorikos, nuo pavojingo publicistinio elemento.

Trečiasis rinkinio skyrius “Pro juodąjį vualį” skirtas M.K. Čiurlioniui. Tai elegijos, sukurtos ties menininko paveikslu ir iš laišų, rašytų Sofijai, fragmentų. Tai pats trumpiausias knygos ciklas.

Ketvirtam skyriui “Po Vilniaus dangum” paberinama aplankytam pavergtame Vilniuje patirti įspūdžiai. Čia ir Katedros aikštė su varpine, šv. Jono gatvė, Vilniaus universiteto kiemai, šv. Onos

gotika, Antakalnio bažnyčios barokas, Aušros vartai, M. Šlapelienės knygynas, net S. Nėries akmeninė statula — tai vis vaizdai, išpuošti kondensuotom . metaforom, nuspalvinti lyrine šiluma.

Knygoje daug pasakytą, pasakytą nuoširdžiai ir originalia forma. J. Švabaitė rašo laisvu ritmu, nerimuotomis eilutėmis. Jos vaizdai byra sporadiškai, gaivališkai. Jie net nedestomi nuoseklia tvarka, tik iš jų pabirai pasirenkami akmenėliai, tinką eilėraščio mozaikai. Toji mozaika yra spalvinga, įtaigi. Tas vaizdų ir metaforų spontaniškumas ir yra poetės formos jėga, jos savaimingumo bruožas. Daug kur tie mozaikiniai akmenėliai net grafiškai eilutėse išsidėsto pavieniais žodžiais, tuo prabrėždami emociją ar mintį. Beveik visi eilėraščiai yra lyg pasikalbėjimai su kažkuo artimu, mielu, brangiu. Toks kalbėjimo būdas yra įtaigus, emociingas, subtilus ir šiltas. Žinoma, smulkmeniškė poezijos mėgėjas rinkinyje rastų ir ne visai išbaigtų nuotaikų, neaiškių vietų, fragmentiškumo, bet tie maži trūkumėliai nesumažina rinkinio vertės.

J. Švabaitės eilių pavyzdžiu paimkime ištrauką iš lyrinės herojės pasikalbėjimo su mirtimi:

Ištrinsiu vardą
ir pavardę,
pakeisiu adresą,
kad nežinotum,
kada miegu,
kad negirdėtum
vyturio čiulbant —

O jei visvien atrasi
mane,
ateik nelaukta
ir netikėta,
kai būsiu vienuroje,
be rankų gražymo,
be ašarų,
be atsisveikinimo skausmo.
Žinok,
aš gyvenau ilgiau
už rožių vasarą,
trumpiau
už žmonių dainą —

(26 psl.)

Julija Švabaitė, VILTIES LEDINĖ VALTIS, eilėraščiai. Išleido ATEITIS (lit. ser. nr. 21), 17689 Goldwin Dr., Southfield, Mich. 48075. Aplanką nupiešė dail. Danguolė Stončiūtė, Spaudė M. Morkūno spaustuvė, Čikagoje, 1981 m. Knyga kietais viršeliais, 104 psl., kaina \$7.00.

SUSITIKIMAS SU DAILININKE

HALINA ŽMUIDZINIENĖ

(PRISIMINIMŲ ŽIUPSNELIS)

PRANYS ALŠĖNAS

AUTOPORTRETAS

Birželio 7 d. 1962 m. Toronto Liet.B-nės apyl. v-ba Prisikėlimo parapijos salėje suruošė lietuvių konsulo dr. J. Žmuidzino ir dailininkės Halinos Žmuidzinienės priėmimą. Kadangi tame priėmime dalyvauti negalėjau, todėl telefonu pasiprašiau primamas su vizitu. Dr. J. Žmuidzinas mielai sutiko mane priimti. Malonus buvo lietuviškos įstaigos aplankymas. Dar malonesni šeimnininkai, kaip žmonės ir kaip lietuviai. Todėl mano būta tarytum tikrai lietuviškam savosios tėvynės kampelyje. Aplinkuma ir patys šeimnininkai kupini nuoširdumo lietuviui ir visam tam, kas lietuviška. Sienos papuoštos lietuvių dailininkų ir pačios šeimnininkės kūriniais. Spinta — užkrauta lietuviškom knygom, konsulo darbo kabinete stovi pastatyta dar nepakabinta Lietuvos konsulato iškaba su vytimi ir kt.

Nors visus dr. Žmuidzino užsiėmimus ir darbo planus jau buvau girdėjęs duotame pasikalbėjime "Tėvynės prisiminimų" radijo valandos vedėjui J.R. Simanavičiui, bet juos dar kartą perkalbėjom, prisiminėm.

Malonu buvo su konsulu dr. Žmuidzinu, kaip su prityrusiu diplomatu, pasikalbėti ir daug ką išgirsti. Mūsų kalba nukrypo į įvairią rašytinę kūrybą — žurnalistiką ir literatūrinį žanrą, nes dr. Žmuidzinas yra ir rašytojas, išleidęs knygų ir turįs savo kūrybos rankraščių. Pasakė esąs susiregistravęs Toronte gyvenančius plunksnos žmones ir, kai galutinai apsitvarkysias tarnybiškai, mėginsias juos sujungti, suartinti, pagal galimybę suprašyti į bendras sueigas ir t.t.

Besikalbant apie pusantros valandos laiko prabėgo kaip kelios minutės. Po to, įsijungus dar šeimnininkei, apžiūrėjom jos

Dailininkė Halina Žmuidzinienė dirba savo studijoje — Toronte.

H. Žmuidzinienė — Vaikų laikraštuko „Saulutė“ viršelis

turimus lietuvių kūrėjų meno darbus, ir, gavęs revizito pažadą, palikau šios mielos lietuviškos poros pastogę.

ANTRAS SUSITIKIMAS

Gen. konsulas dr. J. Žmuidzinai ir jo nuoširdžioji ponija dail.; H. Žmuidzinienė anuomet buvo mano kaimynai. Gyvenom toj pačioj gatvėj, mus skyrė tik keletas namų.

Spalio 8 d. 1962 m. paausintų medžių lapų ir besisypsancios rudens saulės išviloti pakeliui į High Parką, p.p. Žmuidzinai užsuko pas mane. Gi grįždamas iš parko, dr. Žmuidzinai dar kartą užbėgo, atitraukė mane nuo rašomosios mašinėlės ir parsivedė pas save. Tai buvo antrasis mano vizitas jaukioje jų pastogėje.

Kaip jau žinome, abu p.p. Žmuidzinai — meno žmonės. Vyras rašytojas, ponija — dailininkė. Tad šiuo kartu konsulato darbų, užsimojimų ir rūpesčių tema neteko nė užsiminti. Visas vakaras praėjo menu gerėjimosi ženkle. Ir kurgi kitaip? Žmuidzinų butas — tikra meno galerija.

Vos įėjus į naujo, erdvaus buto patalpas, pasitinka tave dail. skulptoriaus J. Dagio didžiulė medžio skulptūra, dail. A. Dargis — su grafikos meno technika juoda-balta dviem dalykais — Trimitininkų ir atriumojančių, labai impresingų plačiaragių jaučių. Ten ir mūsiškis veteranas dail. Pranas Domšaitis, Kuršių kopų sūnus su nostalgiško stiliaus gamtovaizdžiu, supamu tamsių debesų. Ties salono durimis randame

ir pusę kelionės padariusį į abstraktizmą dail. J. Pautienį. Gi konsulo darbo kabinete — žymusis mūsų šaržistas dail. J. Penčyla sukūręs dr. J. Žmuidzino imponantšką šaržą ir t.t. Tai — svečių, lietuvių dailininkų kūriniai p.p. Žmuidzinų namuose. Betgi daugiausia kūrinių visuose kambariuose — tai pačios šeimininkės. Pradėsime nuo vyro kabineto. Sienoj — lietuvaiteš, šieno grėbėjėlės, atžengiančios laukų; koridoriuje — poroj nedidelių paveikslėlių — lietuvaiteš tautiniais drabužiais/labai jau kruopštus ir preciziškas darbas; valgoma-jam — pora naturmortų: kriausės, ananasai, gėlės, viskas kaip gamtoj. Tai natūralistinio meno pavyzdžiai. Kiti gi, ypač salone susirikiavusieji šeimininkės meno darbai — jau vidurys tarp natūralizmo ir abstraktizmo. Labai intriguojantys vėliausieji dail. H. Žmuidzinienės kūriniai — tai kosmos ir lietuviškos mitologijos tematika. Ypatingai mįslingas kitas paveikslas — tai „Pasaulio sutvėrimas“. Aukštybėse, rodos, žiūri Viešpats visagalinčia akimi, o pasaulis jau tveriasi, ritasi tarytum iš milžiniško kiaušinio ir, nors dar viskas chaotiška, bet aplinkui formuojasi kontūrai gyvenimiško pasaulio dalių. Spalvos derinasi, ir paveiklo kompozicinis vaizduotės planas — labai patrauklus.

Dailininkė, atrodo, į dalykus žiūri nebe iš šono ir ne iš įprastinės natūralumo panoramos, bet „kitaip“. Taigi, bežengianti irgi abstraktizmo keliu. Ji įpratusi jau žiūrėti į tapybą pro kitokią prizmę.

Stai, dar vienas jos paveikslas su eile

spalvose bešvituojančių ir žaidžiančių tarytum impresioningų kūgių. Ir kas tai? Gi eglių miškas, pažiūrėjus į jį iš apačios į viršų...

Prisiverčiau šeimininkę paklausti:

— Kaipgi čia buvo, Ponia? Juk jūs, bent dauguma mūsų dailininkų, mokėtės natūralistinėse meno mokyklose ir studijavote tokios pat krypties meno akademijose, tad kaip čia dabar pasinėšėte abstraktizmo keliais?

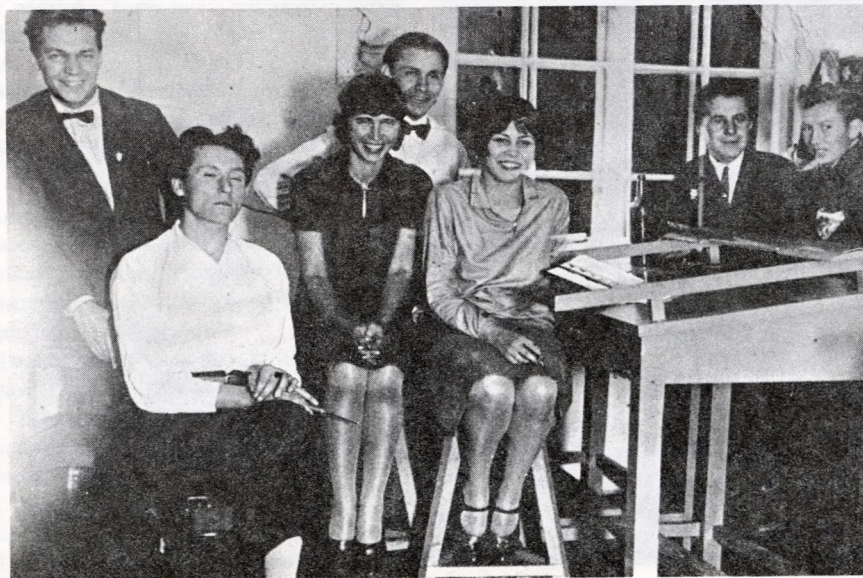
— Taip, tas tiesa, — sutiko šeimininkė, — studijavom natūralistinėse meno mokyklose ir natūralistinėj aplinkumoj, betgi ir tada jau buvo Čiurlionio paveikslai. Taigi...

Apžiūrėję ir pasigėrėję menu ir besivaišindami, išprovokavom ir šeimininką pasirodyti su savo kūryba — knygomis. Dr. J. Žmuidzinai yra išleidęs keletą knygų, rašęs literatūros metraštyje „Gabijs“ ir dar turįs medžiagos rankraštyje.

Netruko prabėgti puikus vakaras malonių šeimininkų globoj, ir atėjo laikas skubėti į namučius. Šeimininkei kalbėjau, kad ruoščiau savo kūrinių parodą, bet ji, kaip trapi „mimosa pudica“, kratėsi nuo to, esą tai „bent kokia kritika sunervins mane“. Ir vis dėlto dail. H. Žmuidzinienės dvi parodos buvo surengtos Toronte.

Viena iš jų buvo atidaryta 1967 m. kovo 18 d., o kita — 1978 m. gruodžio 2 d. Abi — gražiai pavykusios. Pirmoj parodoj buvo išstatyta apie 40 paveikslų. Į atidarymo iškilmės susirinko apie 100 asmenų. Jų tarpe — visi Toronte gyvenantieji dailininkai ir

Kauno Meno Mokyklos studentai 1927 metais, iš k.: B. Murinas, A. Rūkštelė, Petrikaitė, P. Tarabilda, H. Naruševičiūtė (Žmuidzinienė), A. Tamošaitis, V. Jonynas

australiėtis svečias dail. L. Urbonas. Parodos atidaryme kalbėjo tuo metu Toronte viešėjęs vysk. V. Brizgys. Kaip pagrindinis iškilmų kalbėtojas žodį tarė ir atidarymo kaspinę perkirpo pagarbūs svečias — JAV gen. konsulas Allen B. Moreland. Kita paroda — atidaryta 1978 m. gruodžio 2 d.

DAILININKĖS BIOGRAFINIAI BRUOŽAI IR JOS KŪRYBA

Pagal "Lietuvių Enciklopedijos", "Encyclopedia Lituanica" ir "Lithuanians in Canada" duomenis Halina Jonė Naruševičiūtė-Žmuidzinienė baigė Meno m-klą Kaune. Meną studijavo A. Varno tapybos ir A. Galdiko grafikos studijose. Buvo studentė "Trijų Tulpių" korporacijos steigėja ir pirmosios v-bos išdininkė, studijas gilino Londone. Kartu su skulptore Každalevičiūte 1932 m. suruošė kūrinių parodą Kaune.

1937 ir 1944 metais dalyvavo lietuvių dailininkų parodose. Ji nutapė nemažai mūsų žymesnių asmenų portretų. Savo kūrinių reprodukcijomis rodėsi įvairiuose žurnaluose. Tremtyje (Grevene) lietuvių gimnazijos dėstė piešimą ir meną, taip pat tuo metu savo iliustracijomis puošė vaikų laikraštėlį "Saulutę" ir iliustravo Pr. Imsrio eiliuotą pasaką "Vilkas meškeriotojas", išėjusią atskira knygele. 1950 m. Anglijoje baigė Harrowe tekstilės studiją. 1940-1950 m. ji buvo viena iš rengėjų ir dalyvių Edimburgh'e 15 tautybių liaudies meno ir dailininkų kūrybos parodoje. Jos iniciatyva

suruošta šio pobūdžio Baltų paroda. Nuo 1951 m. dailininkė su savo vyru. Lietuvos konsulu dr. J. Žmuidzinu gyvena Kanadoje, pirmiau Montrealyje, dabar — Toronte. Šiame kontinente ji turėjo dailės parodas Montrealyje, Hamiltone ir J.A.V. — Los Angeles mieste, Toronte ir kitur.

Jos pagrindiniai kūrybiniai stiliai, galima sakyti, pasireiškia labiausiai akvarelėje. Siužetai — įvairiausi: nuo liaudies meno motyvų, per gyvulių pasaulį, į dangaus erdves (Visatos sonata). Pažymėtina, kad vėliausioje meno parodoje Toronte dailininkės buvo išstatyta net dvylika madonų: Vilniaus madonos net dvi, Vaižganto madona, Žemaičių madona ir kt. Daugiausia dailininkė vartoja labai švelnias pastelines spalvas ir savitą ornamentiką. Šioj srityje ji yra iškili meistrė. Jos ornamentiniai motyvai labai patrauklūs žiūrovų žvilgsniams. Šiaip jau dailininkės kūryba — neatitrūkstanti nuo šiandieninio meno dvasios, daugiausia pusiau abstrakti (siamiabstrakt). Vėliausiojoje dailininkės parodoj kūriniai buvo įvairios technikos: grafika, tušas, tempera, pastelė, pieštukas ir t.t. Dar kas paminėtina: išstatytieji paveikslai buvo ypač gražiai paruošti žiūrovų akims išbaigimo ir įrėminimo atžvilgiais. Jie įrėminti ne "atkištinai" — tik "tam kartui" (parodos laikotarpiui), bet visam laikui, todėl ir šiuo atžvilgiu eksponatų patrauklumas — pasigėrėtinas.

Dailininkė H. Žmuidzinienė kūrybiniai yra labai aktyvi šiais metais ir vėl rengia savo kūrybos parodą Toronte.

Nauja Lietuvių Tautodailės Knyga

"Lithuanian Easter Eggs" — paruošta dailininko Antano Tamošaičio. Kietais viršeliais, drobe įrišta knyga turi 216 puslapių 8½" x 11" su 1870 iliustracijų, gerame popieriuje. Teksto ir juoda/balta iliustracijų 80 psl., o 136 psl. su spalvotomis iliustracijomis. Iliustracijos naudotos iš visos Lietuvos įvairių vietovių.

Knygą išleido Lietuvių Tautodailės Institutas, kuris jau buvo išleidęs "Lithuanian National Costume" knygą.

Knygos kaina Kanadoje — \$23.00 ir \$1.50 persiuntimo išlaidų. Už Kanados ribų — USA \$19.00 ir pridėti \$3.00 persiuntimo išlaidų.

Lietuvių Tautodailės Instituto valdyba skiria po vieną knygą dovanų lietuviškomis mokykloms, kurios pareikš raštu pageidavimą ją gauti. Knygos sekancios kopijos lietuviškomis mokykloms kainuos keturiais doleriais pigiau už nustatytą pardavimo kainą.

Užsisakyti "Lithuanian Easter Eggs" knygą galima šiuo adresu: Lietuvių Tautodailės Institutas, c/o 243 South Kingsway, Toronto M6S 3V1, Canada.

Ši knyga plačiai supažindina su lietuvių liaudies margučių marginimo menu, ypač yra vertinga mūsų jaunimui ir šeimoms.

**LIETUVIŲ TAUTODAILĖS
INSTITUTO VALDYBA**

H. ŽMUIDZINIENĖ

PAVASARIS

LIETUVIŲ TAUTODAILĖS

INSTITUTO SKYRIUS

TORONTE

Besikuriant naujai organizacijai ar draugijai, paprastai atsiranda kūrėjai, rėmėjai, būsimieji nariai ir t.t. Kuriamasi taip pat triukšmingai, pasiskelbiama visuomenei, spaudoje, veikla pradeda pobūviu, šokiais ar banketu, o jau krikščynos ir kūmai — tai būtinas reikalas save įsipilietinti bendruomenėje. L.T.I. skyrius Toronte įsikūrė 1979 m. spalio 11 d. Steigiamajame susirinkime dalyvavo 13 asmenų. Į valdybą buvo išrinktos: G. Baltaduonienė, B. Batraks ir A. Vaitonienė. Aldonai Vaitonienai teko pirmininkės pareigos. Aldona, mokėdama visokeriopas audimo šakas niekad neatsisakė pasidalinti savo žiniomis su kitais. Atsiradus norinčių išmokyti audimo meno ar tautinių drabužių, juostų ar gobelenų, Aldona ne tik sutiko pamokyti, bet atidarė savo namus pirmadienio vakarais besidominančioms audimu. Taip nejučiomis ir prasidėjo Toronto skyriaus užuomazga, Aldonai sėkmingai pirmininkaujant iki šių dienų. Instituto narės nejučiomis keisdavosi — vienos išeidavo, atsirasdavo naujų narių, kai kurios tebėra nuo pat pradžios. Pirmadienio vakarai tapo laukiama diena. Tai lyg ir kokia lietuviška vakaronė, kada moterys susieina į vieną vietą su savo darbais ir praleidžia vakarus ne tik dirbdamos, bet ir pasidalindamos savo žiniomis, mintimis, na, ir naujienomis.

Praejusį rudenį prasidėjo kalba, kad reikėtų pasirodyti su savo darbais visuomenei ir suruošti parodą. Iš pradžių tai buvo tik juokais mesta mintis, kuri po truputį stiprėjo, darėsi realesnė nors ir juoko formoje. Juokavimą užbaigė pirmininkė, vieną pirmadienio vakarą pranešusi, kad jau užsakė salę parodai. Dabar jau nebe juokais buvo pradėta ruošti. Kiekvieną pirmadienį kildavo naujų idėjų, pasiūlymų. Paroda tapo lyg ir savo darbų apvainikavimo šventė, lyg ir įsipilietinimas Toronto lietuvių bendruomenėje. Po ilgų svarstymų buvo nutarta neapsiriboti vien tik audiniais, bet įjungti ir kitas liaudies meno šakas, kad susidarytų bendras lietuvių tautos dailės vaizdas. Tokiu būdu parodoje atsirado ir margučių, šiaudinukų, ir mezginių, ir keramikos, ir Vilniaus krašto verbų.

Vienintelė sąlyga buvo ta, kad parodoje galėjo dalyvauti su davo darbais tik Instituto nariai.

Parodos atidarymas įvyko 1982 m. kovo 27 dieną. Trumpu žodžiu parodą atidarė L. Balsys — Tautodailės Instituto pirmininkas.

Toronto skyriui pavyko savo tikslą atsiekti — supažindinti visuomenę, o ypač jaunimą, su mūsų tautos kūrybingumu meno srityje. Apie parodą būtų galima labai daug ir plačiai aprašyti, ypač apibūdinant paskirus darbus, nes kiekvienas parodoje išstatytas darbas buvo savitas, pareikalavęs daug laiko ir kantrybės.

Spalvingi ir daugiaraščiai tautinių drabužių pavyzdžiai puošė salę. Tai A. Vaitonienės, G. Baltaduonienės, P. Barakauskienės, A. Zanderienės ir I. Normantaitės darbai. Nenuostabu, kad Toronto „Atžalynas“, „Gintaras“ ir „Volunge“ yra pasipuošę tokiais gražiais tautiniais drabužiais, turėdami tokias nagingas audėjas. Ypač gražus ir visų akį traukiantis buvo vainikas — saulė, sumaniai sudėliotas iš suvalkietiškų kaitintinių prijuosčių ir karūnėlių (A. Vaitonienės).

Prie durų pusė sienos buvo nukabintos juostomis ir iš tolo atrodė kaip margaspalvis, daugiaraštis kilimas. Tai kombinacija K. Poškienės ir L. Sendžikienės darbų.

Dalis salės paskirta šiaudinukams — seselės Jonės Laurinaitytės darbams. Čia buvo ne tik saulėlės ir žvaigždutės Kalėdų eglutei papuošti, bet ir paveikslukai padaryti iš tikrų šiaudelių.

Po tautinių drabužių esponatų vyravo gobelenų gausumas. Kai kurie iš jų buvo ypatingai patrauklūs ar spalvomis, ar tematika, ar pačiu kruopštumu. Sunku būtų ir pasakyti, kurie buvo gražiausi. Dėmesį daugiausia patraukė Tulpės ir Grybautoja (A. Vaitonienės), Pajūrys ir Kopos (G. Baltaduonienės), Žalias kaimas ir Pelėda (H. Lasienės), Smūtkelis žiemą (L. Nakrošienės).

Tautinių drabužių studijas labai kruopščiai paruošė Irena Normantaitė. Tai jauna menininkė iš J.A.V. atvykusi į Torontą išmokyti austi tautinių drabužių audimo meno. Jos audimo sugebėjimas buvo labai gražiai pademonstruotas jos pačios išaustuose drabužiuose, kuriais ji buvo pasipuošusi parodos metu.

Birutė Batraks buvo išstačius savo paruoštus papuošalus — tai gintaras, įmontuotas į auksą ar sidabrą.

Stalus puošė Velykų margučiai, marginti vasku (B. Čepaitienės, L. Nakrošienės, O. Taseckienės, L. Sendžikienės). Tarp

L. NAKROŠIENĖ

ŽIEMA

graziai išdėstytų juostų ir margučių stoviniavo tautiniais drabužiais papuoštos lėlės (G. Baltaduonienės, L. Sendžikienės ir A. Vaitonienės).

Keramikai atstovavo Raminta Nakrošienė. Jos darbai pasižymėjo subtilumu ir artimumu mūsų sodžiaus keramikai tiek spalvomis, tiek savo formų paprastumu.

Vienintelis narys, kuris aktyviai prisidėjo su savo darbais, nepabijojęs tiek daug moteriškių, tai Vitalius Matulaitis. Jo ristas

G. BALTADUONIENĖ

PAJŪRIS

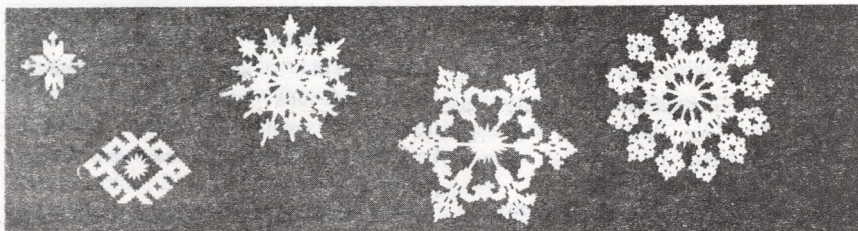

Lietuvių Tautodailės Instituto Toronto skyriaus narės, iš k.: G. Baltaduonienė, A. Vaitonienė, P. Barauskienė, H. Lasienė, J. Normantaitė, R. Bakevičiūtė, A. Zanderienė, K. Poškienė, S.J. Laurinaitytė, L. Sendžikienė, B. Batraks, L. Nakrošienė

S.J. LAURINAITYTĖ

ŠIAUDINUKAI

LIETUVIŲ EKSKURSIJA EUROPON

JONAS PRUNSKIS

Liepos 3 d. beveik iš visų didesnių J.A.V. ir Kanados miestų po keletą išskrido 68 asmenų — lietuvių grupė Ispanijos lėktuvu į Europą. Moterys sudarė daugumą gal jau vien dėl to, kad ją organizavo Tėvai jėzuitai ir norėta aplankyti dvi stebuklingas šventoves: Fatimą ir Liurdą. Iš jėzuitų kelionei vadovavo kun. Vaišnys, o kelionių biuro — Lauraitis. Apie 80% ekskursantų buvo pensininkai. Su besileidžiančios saulės spinduliais buvo paliktas New York aerodromas, ir dar ilgai ekskursiją lydėjo nusileidusios saulės spinduliais gėstantis paraudonavęs dangus. Ankstyvą liepos 4 d. rytą ekskursija pasiekė Madridą. Ispanijos sostinę, o popiet tos pat dienos su portugalų lėktuvu buvo nusileista Lisabonoje,

Portugalijos sostinėje. Portugalija yra prie Atlanto kranto. Ji užima 89060 kvadr. kilometrus. Portugalų valstybė susiformavo 1143 metais ir 15, 16, 17 šimtymetį pasidarė didelė imperija. Ji turėjo keletą didelių kolonijų pvz. Braziliją, kuri 1822 pasidarė nepriklausoma imperija, o 1889 Brazilija tampa respublika. Kita didelė Portugalijos kolonija — Angola, kuri 1961 metais sukilusi ir po 13 metų išsilaisvino. Portugalija turėjo ir mažesnių kolonijų, kurias vėliau prarado. Portugalija, ilgus metus buvusi monarchija, 1910 metais tapo respublika. 1926 metais kariuomenės sukilimo dėka virsta diktatūra, o 1974 kariuomenės sukilimas grąžina demokratiją. Portugalijos žemė smėlėta ir

kilimėlis — Vytis ir margaspalviai vyriški kaklaraiščiai, kurių spalvų derinio ir audimo ne viena moteris galėtų pavydėti. Nors iš pradžių ir labai skeptiškai žiūrėjome į jo įsijungimą į mūsų vakarones, tačiau rezultatai parodė, kad vyriškos rankos gali tą patį padaryti ką ir moteriškos.

Tarp spalvingų raštuotų Vilniaus krašto verbų (L. Nakrošienės) dar margsnės ir prašmatnesniais raštais žydėjo raštuotos pirštinės, kojinės ir kiti mezginiai (A. Vaitonienės, H. Lasienės, K. Poškienės).

Ši Tautodailės Instituto paroda ne tik nustebino torontiškius, bet ir įrodė, jog nereikia plačių užsimojimų ir didelių šūkių, kad parodytume, kokį didelį ir turtingą tautos lobyną turime. Džiaugėsi ir gyre lankytojai parodą, o dar daugiau džiaugėsi parodos ruošėjai, kad jų darbas buvo įvertintas.

Gal dar maloniau buvo, kad ruošiamame Toronto miesto metiniame Karavane sutikome suruošti savo parodą "Vilniaus" paviljone ir laimėjome pirmą vietą tarp 44 tautybių.

Tikimės, kad tai tik pati pradžia, užuomazga L.T.I. Skyriaus Toronte ir, kad skyrius nepritruks narių, kurios tęstų pradėtą darbą — puoselėti mūsų tautodailės grožį ir jį parodyti ne tik lietuviams, bet surasti progų parodyti ir svetimaučiams.

L. NAKROŠIENĖ

daugybė smulkių ūkininkų, ypač tai pastebima vykstant į Fatimą. Fatima primena rytų aukštaitijos vaizdą, kaip apie Trakus ar Zarasus: smėlėti kalneliai, apaugę pušaitėmis, ir smulkūs ūkininkai. Pati Fatima gražiai sutvarkyta, su gausybe pastatų ir gražia bažnyčia. Fatimoje 13-tą gegužės 1917 metais pasirodė trims piemenėliams Šv. Marija. Po to pasirodė dar 5 kartus per sekančius mėnesius, ir taip Fatima pasidarė pasaulio katalikų dėmesio centru. Kur pasirodė Šv. Marija, yra atviras pastatas — koplyčia pritaikyta maldininkams. Ten kun. Vaišnys atlaikė šv. mišias, o lietuviai per pamaldas bene pirmą sykį istorijoje gražiai pagiedojo ir pagarbino Mariją. Nevienas ekskursijos dalyvis tose maldose prašė Marijos, kad Lietuva atgautų laisvę.

Sekančią dieną buvo pavažinėta po Lisabonos apylinkes. Apžiūrėta Portugalijos karalių rūmai. Visgi nors ir Portugalija yra žymiai mažesnė už Rusiją, tačiau Portugalijos karalių rūmuose yra nemažiau

prabangos liekanų, kaip kad Rusijos carų rūmų prabanga Leningrade. Pati Lisabona pasižymi švara, senais ornamentais papuoštais daugiaaukščiais namais, su gražia Kristaus statula, laiminančia Lisaboną nuo kalno. Mieste daugybė paminklų, nes Lisabonoje gyveno ir iš čia išplaukė žymūs pasaulio tyrinėtojai, kaip Vasko de Gama, Diaz, Cabral bei Cabrilo; ilgai gyveno ir Christopher Columbus. Čia be paminklų gausu parkų bei gražių alėjų. Aplankėme ir seną katedrą su gausybe freskų, kur žemės drebjimo metu pereitam šimtmetų išliko katedra ir joje 1500 žmonių, o aplinkui buvo sunaikinti pastatai.

Liepos 7 d. autobusais buvo nuvažiuota į Ispanijos Huelva miestą, o iš čia aplankyta Seville miestas su garsiu Geralda Tower ir arabų okupaciją primenančiais pastatais — haremais. Aplankyta Seville šv. Ferdinando katedra, kuri yra trečia savo didumu katalikų pasaulyje. Čia yra daugybė garsių menininkų paveikslų bei Cristupo Kolumbo karstas. Seville mieste mūsų grupę lydėjo nesėkmė: ruošiantis grįžti į savo viešbutį, pro šalį einęs vyrukas nutraukė nuo, Sakevičienės, ekskursijos dalyvės, rankinuką ir pabėgo. Tame rankinuke buvo ne tik pinigai, bet ir jos pasas. Todėl jai nebuvo progos vykti į Moroko, nors ir buvo kreiptasi į J.A.V. konsulą. Ji liko Ispanijoje ir po poros dienų, mūsų ekskursijai grįžus atgal prisijungė prie mūsų grupės ir tęsė kelionę sėkmingai iki galo.

Liepos 9-tą mūsų ekskursija persikėlė laivu per Gibraltaro sąsiaurį į Tangiero miestą Moroke, Šiaurės Afrikoje. Laivas buvo mažas nors bangos mažos, tačiau buvo

supamas taip, kad ant denio ekskursantai turėjo gerai laikytis, kad neįkristų į bangas Gibraltaro sąsiauryje. Tanžiro miestas — tai vartai į Moroko. Tai gražus nuo jūros kylantis į kalną baltų pastatų miestas. Mieste gausybė krautuvių, o arabai linkę daug užsiprašyti, bet kartais derantis atiduoda už pusę kainos. Tuo pasinaudodami, ekskursantai ypač daug pirkosi odos dirbinių: čemodanų, piniginių, batų, rankinukų ir kt. Su blizgučiais būta didelio atsargumo. Mieste arabai daugiausia sueuropėję, tačiau dar 20% moterų matėsi su prisidengusiais veidais ir dauguma su ilgais rūbais-sukniomis. Tas sukniass pirkosi ir iš mūsų ekskursijos kelios moterys. Tanžiro miesto gatvėse daug elgetų ir vaikų prašė iš praeivių išmaldos. Ekskursija aplankė ir buvusių sultonų — karalių rūmus, kurie nepasižymi ypatinga prabanga ir negali prilygti nei su Portugalijos, nei su rusų carų rūmais. Pavažinėta ir po Moroko apylinkes, kurių žemė yra prasta, žmonės skurdžiai gyvena. Moroke ekskursijos dalyviai pabandė joti ant kupranugarių ir arabas pademonstravo gyvačių užbūrimo meną. Morokas yra mažas, kalnuotas kraštas šiaurės Afrikoje, tik 9 km. nuo Ispanijos krantų per Gibraltaro sąsiaurį. Rabato miestas yra jo sostinė. Apie 70% gyventojų verčiasi žemės ūkiu, gyvulių auginimu, matyti gausybė ožkų. Gyventojai yra berberai, arabai arba jų mišinys. Jų protėviai vadinosi murai. Morokas 1956 metais gavo nepriklausomybę ir yra konstitucinė monarchija. Morokas užima 172414 kvadr. mylias teritorijos. Iš mineralų Morokas turi alyvos, antimonius,

bariaus, anglių, cobalto ir kitų. Moroke pramonė nėra išsivysčiusi ir žmonės neturtingi. Moroką vargina ir dabar vykstantis Polisado karas. Morokas turi 20 mil. gyventojų.

Mūsų ekskursija liepos 11 d. vėl grįžo į Ispaniją per Gibraltaro sąsiaurį. Šiuo sykiu vėjas buvo visai mažas ir laivą supo labai mažai. Mūsų ekskursija apsisusto 2 dienom kurortiniame mieste Marbella, kuris yra visai ant Viduržemio jūros kranto. Viešbutis, kur mes apsistojome, buvo didelis, modernus — pirmos klasės. Aplinkui daug tokių viešbučių, o juose pilna vasarotojų iš Anglijos, Vokietijos ir mažiau iš Prancūzijos. Mums atvykus ten kaip tik buvo rengiamos bulių kautynės. Sumokėję po 20 dolerių už bilietą nuėjome pasižiūrėti šio žiauraus sporto. Lietuvoje operavau gyvulius be anestezijos keliuose veterinarijos rajonuose ir gyvulių kančioms buvau nejautrus, tačiau bulių kautynių žiūrėdamas, kartais turėjau užsimerkti. Bulius erzinaamas įsmeigiant į sprandą trumpas ietis. Jis kruvinas tiek nuvarginamas, kad liežuvį iškišęs pradeda sverdėti, o kada nuo nuovargio negali pabėgti, tada įsmeigia ilgą ietį į nugarą, ir jautis negyvas krenta. Taip per 2 valandas buvo kautynėse nužudyti 5 riebus jaučiai. Šių rungtynių žiūrovai ispanai su pasigėrėjimu šaukė, tačiau lietuviai žiūrovai bulių kautynėmis nė vienas nebuvo patenkintas ir tai jų bene paskutinės bulių kautynės matytos. Sekančią dieną dauguma ekskursantų pirmą, o greičiausiai ir paskutinį kartą savo gyvenime maudėsi mėlyname Viduržemio jūros vandenyje bei saule

Lietuviai ekskursantai Europon, kelionei vadovavo K.A. Vaišnys, S.J. Ekskursiją rengė "Laiškai Lietuviam"

kepinosi saulėtame, bet nekarštame paplūdimy. Tą dieną ekskursantams Viduržemio jūra liks istorine jų gyvenime.

Liepos 13-tą mūsų ekskursija vyko į Granadą. Iki Malagos keliasėjo pagal Viduržemio jūrą, kurios vanduo tamsiai mėlynas, iš kitos pusės kelio matėsi aukšti kalnai — tai sudarydami gana gražius vaizdus. Prie kelio stiebėsi daugiaaukščiai pirmos klasės viešbučiai. Pačioje Granadoje, kaip ir Sevilijoje, apžiūrėta likę arabų okupacijos rūmai, kuriuose yra gausu meno keramikoje, medy ir dažuose. Juose buvo įrengta haremai, prabangūs arabų butai, parkai. Granadoje apžiūrėta gotiška, karališka didelė koplyčia, kurioje palaidota keli karaliai su jų šeimomis ir sudėta parodai jų karūnos, skeptrai ir kitos brangenybės. Granada pasižymi ir čigonų bendruomene, kuri įsikūpusi butus į kalną ir ten gyvena, taip vadinamas Caves of Sacromonte. Į jų vidų nėjome, o pasitenkinta iš toliau apžiūrėjimu. Vakare dauguma mūsų ekskursantų apsilankė tautinių šokių ir ispanų baleto mišinio su jų dainomis bei smarkia muzika gražiame vasaros pastate. Beveik visi ekskursantai ta ispanų pramoga buvo patenkinti ir grįžo su lietuviška daina į viešbutį. Lietuviškai akiai buvo nematyti šie šokiai, ir stiprūs muzikos instrumentų garsai su dainų garsais negirdėti lietuviškai ausiai — tačiau visi buvo patenkinti. Šiek tiek apie pačią Ispaniją. Ispanija yra sena valstybė. Ji buvo nukariauta romėnų, gotų, o 715 - 718 metais moorai, arabų-berberų mišinys nukariavo. Ispaniją arabų okupacijoje išbuvo iki 1492 metų, kada ispanai atsiėmė Granadą — paskutinį arabų įsitvirtinimą. Arabai paliko savo sultonų gražių pastatų - haremų didesniuose miestuose. Ispaniją valdė karaliai. Vėliau įsigalėjo Franko diktatūra, jam mirus 1975 metais, Ispanija liko parlamentarinė monarchija. Ispanija užima apie 195 tūkstančių kvadr. mylių plotą ir turi apie 38.5 milijonus gyventojų. Ispanai daug augina alyvmedžių, apelsinų, kviečių, vynuogių. Gamina automobilius, cementą, chemikalus, laivus, vyną. Mineralų turi: geležies rūdos, vario, švino, urano. Ispanų žemė bloga, ir maisto turi įsivežti. Dideles pajamas Ispanija turi iš turizmo. Kasmet aplanko 25-30 milijonų turistų.

Liepos 14-tą apžiūrėta senas Toledo miestas, kuris priminė viduramžių laikus; 13 šimtmečio katedra su gausiais meno paveikslais bei brangenybėmis. Katedroje gausu gražių El Greco paveikslų, nes jis Toledo mieste gyveno ir 1614 metais mirė. Be to, Toledo pasižymi gausybe aukso ir

kitų metalų pasaulinio masto menininkų darbais. Vakare atvykome keliom dienom į Madridą. Tai yra Ispanijos sostinė, kuri smarkiai pradėjo augti nuo 17 šimtmečio ir dabar yra vienas iš didesnių Europos miestų, kuriame atsispindi ispanų dvasia, kultūra, religija ir menas. Madridas pasižymi namų moderniška statyba, švara, gausybe muziejų, paminklų, parkų, alėjų, fontanų, knygynų. Madridas turi daugiausia saulėtų dienų, negu kiti Europos miestai. Sostinė tapo 1606 metais ir dabar turi virš 4 milijon. gyventojų ir užima 531 kv. kilm., tačiau miesto kraštuose matyti ir lūšnų. Karališki rūmai yra gražios klasikinės architektūros statinys Madride, o prie jų statoma katedra. Madrido botanikos sodas turi apie 30 tūkst. skirtingų medžių ir augalų. Madridas turi 5 kultūros bei mokslo akademijas ir du universitetus. Vienas vad. Complutense Univer. yra Madrido vakaruose, vad. La Moncloa, turintis modernius ir erdvius pastatus su parkais, alėjomis ir sporto aikštėmis, o tai sudaro lyg universitetų miestą. Antras univ. — Autonomus Univer., pastatytas anksčiau, yra Canto Blanco ir tęsiasi 15 km. prie Colmenar kelio. Madridas turi apie 20 įvairaus tipo valdžios globojamus teatrus ir daugybę viešų bibliotekų. Senieji karališki rūmai, pastatyti 18 šimtmečiu ir mums aprodyti, panašūs į Carų rūmus Leningrade. Skirtumas, kad carų rūmų per revoliuciją buvo apnaikinti baldai, paveikslai, dekoracijos. Dabar, nors jie ir atnaujinti, bet stovi pustuščiai, o tuo tarpu Ispanijos karalių rūmai stovi kaip buvo — viskas kontakte, kas daro juos gražiais ir turtingais.

Paskutinė Ispanijoje sustojimo vieta buvo San Sebastian, kuris yra prie Cantabrian

jūros ir Atlanto. Tai kurortinis miestas, kur yra geras smėlio paplūdimys ir priklauso Baskų rajonui. Jis yra nedidelis, su aukštais pastatais miesto centre, švarus. Mes apsistojome viešbuty, kuris yra prie 100 metrų pločio upės, o netoliese kylantieji kalnai ir netoli jūra. Viskas sudaro gražų vaizdą, o tas vaizdas dar pagražėja vakare, kada uždega pajūrį ir prie upės elektrą — tada vaizdas tikrai gražus. Tai žymiausias Ispanijos kurortas prie Atlanto.

Liepos 18-tą mūsų ekskursija peržengė Ispanijos-Prancūzijos sieną. Mums buvo tik pasų patikrinimas. Jau pravažiavus sieną pasikeičia žemė. Prancūzijoje matyti derlingi laukai ir teko pervaziuoti 3 plotakos upes iki Liurdo, taigi žemė gauna užtekintai drėgmės. Sekantis mūsų sustojimas buvo Liurdas, kuris yra Pyrenėse vietovėje prie didelių kalnų, apie 200 km. nuo Ispanijos. Liurde 1858 metais pasirodė jaunai Bernadettei Soubirous šv. Marija. Dabar pasirodymo vietoje stovi oloje šv. Marijos statula, o iš olos bėga upelis. Čia gausybė invalidų su vežimėliais ir dega daug žvakių. Kiekvieną vakarą čia daroma įspūdinga procesija, kai kalbamas rožinis bei giedamos giesmės šv. Marijos garbei, o 95% dalyvių neša uždegtas žvakes, kas sudaro įspūdingą vaizdą saulei nusileidus ir tūkstantinei miniai žygiuojant. Lietuviai sudarėme irgi grupę su tautine vėliavėle priešaky. Įspūdinga buvo, kada lietuviai giedojo lietuvišką giesmę, o po kiekvieno giesmės posmo tūkstantinė minia giedojo Ave Maria, Ave Marija, o paskui vėl lietuviai. Taip tęsėsi ta giesmė apie 10 minučių. Kun Vaišnys sekmadienio vakare ir pirmadienio rytą atlaikė mišias

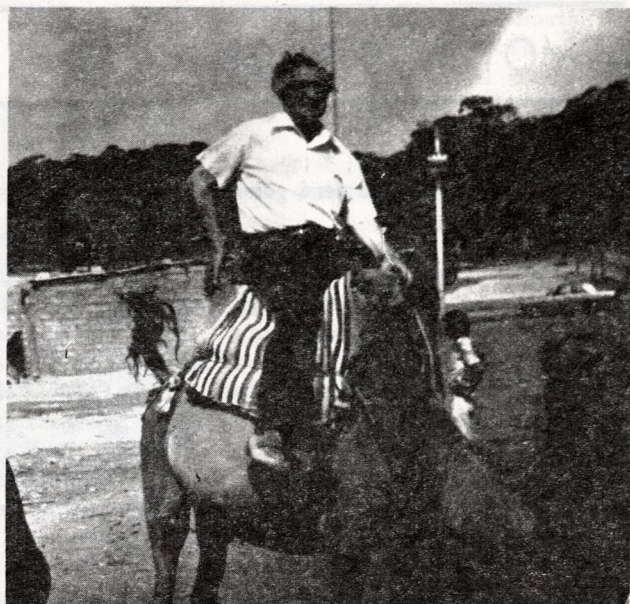
Prie Versalio rūmų, Prancūzija

bažnyčioje, kuri stovi didingai ant olos krašto, kur apačioje Bernadetai pasirodė Šv. Marija.

20-tą liepos buvo paliktas Liurdas ir I klasės traukinio vagone buvo išvykta į Paryžių. Mūsų ekskursantai bene pirmą sykį gyvenime turėjo progos važiuoti I klasės vagone. Paryžius — tai seniausias miestas Europoje, jis jau buvo žinomas 3-čiame šimtmetyje prieš Kristų, tada jį vadino Lutecia. 52-rais metais prieš Kristų Cezaris jį nukariavo Romos imperijai. 12-13 šimtmečiu Paryžius tapo svarbiu Europos miestu, ir tada buvo įsteigtas Philipo Augusto universitetas. 250-275 metais barbarai teriojo Paryžių bei Prancūziją. Vėliau Prancūziją užėmė Frankai ir kitos vokiečių gentys, o apie 800 m. Charlemagne. Frankų karalius sukūrė didelę karaliją. 1792 metais revoliucija nuvertė karalių, o per revoliuciją iškilo Napoleono diktatūra. Napoleonas, užpildamas rusus, pražygiavo ir per Lietuvą. Dabar Prancūzija yra respublika. Jos plotas su Korsika apie 211200 kvadr. mylių ir turi apie 54.5 milijonų gyventojų. Prancūzija augina miežius, kukurūzus, vynuoges, gyvulius, kaip raguočius, kiaules ir pasigamina iš jų maisto produktus. Prancūzijos pramonė gera: dirba orlaivius, automobilius, chemikalus, vyną, geležį ir moterims puikius kvepalus. Iškasa bauxitą, anglį, geležies rūdą, uraną. Liepos 21-ąją ekskursijai aprodytas bendras Paryžiaus vaizdas. Miestas su gražiais daugiaaukščiais pastatais. Per Paryžių teka Seine upė, turinti daug gražių tiltų, kurie nakties metu skoningai iliuminuoti. Mieste gausu gražių sutvarkytų parkų, kuriuose gana daug gėlių ir paminklų. Paryžiuje yra gana daug medžių papuoštų alėjų, tačiau gatvės yra prastai išplanuotos: dauguma gatvių siauros, kreivos ir eina įvairiomis kryptimis. Parodyta ir valdžios, muziejų ir teatrų pastatai. Didingai atrodo Eifelio bokštas, tačiau Čikaga ir kiti didieji miestai turi aukštesnių pastatų. Parodyta bažnyčia, kur palaidotas Napoleonas, jo sūnus, maršalas Fochas ir kiti žymūs kariškiai. Aplankyta ir Notre Dame katedra, kuri pasižymi senumu ir gausiais tiek iš oro, tiek iš vidaus meniniais papuošimais. Tai didingas pastatas. Pamatytas ir senas kalėjimas, kur Maria Antoinette ir revoliucionierius Robespierre buvo kalintas, ir kiti istoriniai pastatai, kurie jau šimtmečius stovi. Kitą rytą, Paryžius — tai senas miestas, kuriame atsispindi visos Prancūzijos menas, kultūra, religija ir mokslas. Paryžių gerai apžiūrėti reikia ne kelių dienų, bet savaitės ar kelių savaitių laiko. Apžiūrėta ir Versalio

XX amžiaus piligrimas iš Čikagos

rūmai, čia gyvena karaliai. Versalio rūmuose yra gana daug prabangos ir dekoracijų. Matyti karalių rūmai Portugalijoje, Ispanijoje ar carų rūmai Leningrade, bet Versalio rūmai žymiai prabangesni. Čia kiekvieno kambario lubos padengtos meniškais paveikslais. Parodyta kambarys, kuriame pasirašyta IP. karo paliaubos, o taip pat šiais metais buvo susirinkę Atlanto pakto valstybių vadai, jų tarpe buvo ir mūsų prezidentas R. Reagan. Be rūmų, Versalyje yra keli pasivaikščiavimo parkai, gražūs tvenkiniai ir gražiai suderinti gėlių kiemai. Vakare buvo surengta ekskursijai pasivažinėjimas Seine upe laivu. Pats laivas plaukdamas apšviečia krantus — sudarydamas gražius vaizdus. Plaukymas pradžioje suteikė savotišką malonumą ir įdomumą, tačiau už keliolikos minučių viską pagadino lietus. Dauguma keleivių spėjo pereiti į uždengtą denį, bet durys užsikimšo ir mažą dalį negalėjo įeiti į vidų. Taip keletas ekskursantų prastovėjo permerkti lietaus — tiems tikrai nedarė Seine pasivažinėjimas malonumo. Būtų buvęs dar didelis nemalonus ekskursijai dėl parvažiavimo į viešbutį, bet padėti išgelbėjo šveicarai, kurių ekskursija buvo apsistojusi tame pačiame viešbuty ir sutiko už atlyginimą per dvyk mūsų žmones nuvežti į viešbutį. Aplankėme ir Paryžiaus menininkų rajoną Montmartre, kur įvairūs menininkai piešia ir siūlo savo paveikslus parduoti, o visgi yra ir nebologai nutapyti ir už labai prieinamą kainą galima nusipirkti.

Paryžiaus senieji parkai, kaip Parc de Monceau, yra aptverti masyvine tvora — geležine ir labai skoningai nudažyta. Senųjų parkų medžiai — kelių rūšių klevai su

kaštanų priemaiša, naujesnių parkų medžiai yra kaštanai su klevų priemaišomis. Visi parkai švariai prižiūrimi, takai išbarstyti smėliu, sofoms pavidalo dažyti suolai ir gana daug parkuose kėdžių. Senuose parkuose gana daug paminklų. Tiek senuose, tiek naujuose parkuose gausu gėlių. Bendrai visa ekskursijos kelionė buvo įdomi, sklandžiai viskas ėjo. Viena neigiamybė, kad Europos slogų virusai sužvėrėję ir mūsų dalyvių 80% parsivežė slogas, skaudančią gerklę, kosulį, bet čia kalti mes patys. Gėrėme viską su ledais, viešbučiuose ir autobusuose vartojome vėsintuvus, o tas susilpnino gerklės ir nosies gleivines plėveles ir pasireiškė Europos slogų virusų sužvėrėjimas. Važiuodamas į Europą, negerk su ledais ir nevartok vėsintuvų, o tada grįši be slogų ir su daina.

24-tą liepos buvo paliktas Paryžius, ir Ispanijos lėktuvu grįžome į Madridą. Madride buvo sustota tame pačiame viešbuty, kur ir anksčiau. Čia vakarienės metu buvo atsisveikinta su Europa — padainuota lietuviškai, valgė ispanai irgi neatsilikę — padainavo ir jie ispaniškai. Taip visų dalyvių toje vakarienėje nuotaika buvo pakili. Sekmadienio rytą kun. Vaišnys viešbuty atlaikė mišias ir prieš 12 val. dienos buvome nuvežti į aerodromą. I val. 40 min. p.p. iš Madrido išskridome, o 3 val. 20 min. p.p. buvome New Yorke. O tai atsitiko todėl, kadangi New Yorke turėjome 6 val. atsukti laikrodžius atgal.

Ekskursantų daugiausia važiuoja iš Čikagos, Montrealio, St. Petersburgo, Miami, Clevelando, Toronto ir kitų vietovių.

Kelionę turėjome įdomią ir visi buvo labai patenkinti.

• MOTERYS PASAULYJE

Ava Saudargienė garsina lietuvių vardą Australijoje

Ava V. Saudargienė rašytoja, choreografė, mokytoja, gimė Lietuvoje, i Australiją atvyko 1948-tų metų pabaigoje. Gyvena Sydneyje. Mokslo baigė Lietuvoje, baigė kūno kultūros kursų. Porą metų dirbusi kaip mokytoja, vėliau buvo paskirta pradžios mokyklų inspektore prie Kūno Kultūros Rūmų. Tuo metu parašė — „Žaidimai ir mankštos pratimai“, mokytojams vadovą, (išleido Švietimo ministerija Kaune 1942 m.) Karo nublokšta i Vokietiją, studijavo vaikų teatro meną ir choreografiją. Viesbadeno D.P. stovykloje suorganizavo Lietuvių vaikų teatrą ir ketverius metus jam vadovavo.

Nuo pat atvykimo i Australiją aktyviai dalyvauja lietuvių veikloje. Suorganizavo pirmą tautinių šokių grupę Melbourn; persikėlus i Sydney — Jaunių teatrą, kuriam vadovavo 15 metų. Reprezentantė etniniuose reikaluose ir tautinio meno propaguotoja. Dalyvavo etninio radijo ir televizijos parengiamuose pasitarimuose Etninių reikalų departamente; kelia lietuvių

klausimą australų spaudoje; pateikė lietuviškai ir angliškai pasaką „Geležinis vilkas“ tautinių pasakų rinkiniui „The Best Loved Tales of Australia's Children“, (išleista Etninių Reikalų Ministerijos 1979 m.). Sydneyjaus tautinių šokių grupę „Gintaras“ įvedė i pirmą kartą Sydneyjaus tautiniuose koncertuose ir festivaliuose.

Spaudoje reiškiasi kaip bendradarbė: Mūsų Pastogėje, Tėviškės Aiduose, Europos Lietuvyje, Moteryje, Drauge, Tėviškės žiburiuose.

Australijoje gyvendama, parašė šias knygas: „Liaudies šokis Lietuvoje“, išleido Vokietijos L.K. valdyba 1958 m. Westfalen; dvi triveiksmes pasakas vaikų teatrui: „Sigutė“ ir „Buvo broliai delvyni“, išleistos Australijos LB Krašto valdybos 1968 m. „Tolimų kraštų mirazai“ — kelionių apybraiža, Nidos knygų klubo leidinys 1976 m. „Gintaras — Lietuvos brangakmenis,“ spausdinta „Moteryje“ 1980-81 m. Keliolika apybraižų ir novelių, spausdintų periodinėje spaudoje. „Vėjas iš

Ava Saudargienė

rytų“ — kelionių aprašymai, atiduota spausdinti Nidos knygų klubui.

Šiuo metu Ava Saudargienė dirba kaip choreografė Sydneyjaus tautinių šokių grupėje „GINTARAS“, kurią įvedė i pirmą kartą Sydneyjaus tarptautiniuose koncertuose ir festivaliuose. Linkime ir toliau sėkmingai garsinti lietuvių vardą ir dailiu žodžiu pajvairinti mūsų spaudos puslapius.

N.N.

Iš Australijos Sidney operos Shell festivalio leidinio „Action '82“

GINTARAS steeped in tradition

All ethnic groups who participate in the Shell National Folkloric Festival of course came to Australia across the sea — but how many literally danced their way across?

The Lithuanian folkloric group „Gintaras“ („amber“ in Lithuanian) was born out of shipboard boredom in the great post-World War II emigration from Europe of people displaced from their homelands by the war.

On board the former troop carrier Pratea — a Greek ship which had been converted to an immigrant boat — in 1948 were a group of Lithuanians including Ava Saudargas — now Choreographer for Gintaras.

Young Lithuanian couples and a few bachelors on board the Pratea were organised by Ava to dance traditional folk dances on deck to the accompaniment of an accordion played by Paul Burky — enjoying themselves and entertaining fellow travellers.

„I danced my way to Australia“, said Ava.

From this experience grew a Lithuanian folk group which participated in the first multinational dance concert in St. Kilda, Melbourne.

The tradition established, Lithuanian dance groups grew up in all major cities where Lithuanians had settled.

Every second year on Lithuanian convention day dance festivals are held, complete with colourful national costumes.

In 1973 the Sydney Lithuanian Dance Group participated in the first Shell National Folkloric Festival, and since then the Gintaras group has carried on the tradition.

Choreographer Ava Saudargas, Leader Kajus Kazokas, teacher Rimantas Milasas and young Australian-Lithuanian dancers born here all carry on the tradition which had its beginning on board the ship which carried Ava and her compatriots to a new life in Australia.

Ava Saudargas in national costume.

Prof. J. Užgiriene su prof. J. Hunt parengė naują vaikų išsivystymo metodikos knygą — Ina Č. Užgiris and J. McV. Hunt Assessment in Infancy: Ordinal Scales of Psychological Development, University of Illinois Press. Prie knygos yra pritaikytos užrašų tabelės, kuriose galima užregistruoti vaiko vystymosi eigą. J.U. profesoriauja Clark University, Ill.

„Švietimo Gairės“ LB leidžiamas yra vienintelis išeivijoje pedagoginis žurnalas. Jame diskutuojamos pedagoginio darbo problemos ir bendromis jėgomis ieškoma atsakymų ir sprendimų. Šis žurnalas išeina du kartus metuose, prenumerata \$4.00. Adresas: Redaktorė S. Stasiene, 18112 Windward Rd., Cleveland, Ohio, U.S.A. 44119. „Švietimo Gairės“ yra būtinas žurnalas mokytojams ir tėvams, susirūpinusiems lietuvių išlaikymo problemomis.

AŠ PRISIMENU MAMĄ . . .

Neapdovanojo Dievas ją sveikata ir ilgu gyvenimu, bet davė jautrią, giliai mylinčią šeimą, artimą ir tėvynę širdį, atvirumą ir nuoširdumą. Tas patrauklias būdo savybės yra patyrę ne tik ilgiau mamytę pažinusieji, bet ir visai atsitiktinai gyvenime sutikti žmonės. Visi jai buvo svarbūs ir mieli, visiems ji surasdavo laiko. Kai mama svečiuodavosi Čikagoje, ne viena mano draugė pasiskambindavo, nes rasdavo didelį malonumą su ja pasikalbėti. Išgyvenusi vie-nuolika operacijų ir pakėlus daug skausmo ir visokių nepatogumų, ji mokėjo suprasti, paguosti, nuraminti.

Dar neturėdama savo pačios šeimos, mamytė labai mylėjo vaikus. Girdėjau, kad Lietuvoje, dar būdama jauna tarnautoja, visuomet rankinukyje nešiodavosi saldai-nių, kuriuos išdalindavo jos belaukiantiems neturtingiems vaikam. Net ir paskutiniu metu, lankantis tėvų namuose, Water-buryje, dažnai pasibelsdavo į duris koks nors mažametis kaimynų vaikutis ir pasipra-šydavo "tų skanių lietuviškų sausainiukų". Mama buvo gera kulinarė, ir jos pagarsėję kepsniai yra aplankę šeimai brangių asmenų namus nuo Kalifornijos iki Virgin Islands. Vaišingumas ir duosnumas buvo dar du labai ryškūs jos charakterio bruožai.

Kiek sveikata ir išgalės leido, mama vi-suomet darbu ir aukomis rėmė BALFą. Va-sario 16-tosios gimnaziją, skautus. Nesi-ribojo vien jai brangia šeimos ir ypač keturių anūkių gerove, bet reiškėsi įgimtu gražy-

Ona Titenytė-Tonkūnienė
(1910 — 1981)

lystės talentu visuomeninėje, ypatingai Lietuvių Moterų Klubų Federacijos Waterburio Lietuvių Bendruomenės veikloje.

Galbūt labiausiai atmintiną įspūdį man yra palikęs mamytės meilės, sentimentų ir pagarbos jausmas savo buvusiai mokytojai ir klasės auklėtojai a.a. J. Augustaitytei-

Vaičiūnienei. Niekuomet nepamiršiu, kai 1962 metais mudviem ruošiantis aplankyti rašytoją-poetę, mama, jau būdama virš peniasdešimties metų, nusiėmė nagų laką...

Daug malonumo suteikdavo mamai knygų skaitymas ir literatūriniai pasikal-bėjimai su panašaus intereso asmenimis. Beveik visos mūsų rašytojų išleistos knygos anksčiau ar vėliau atrasdavo vietą tėvų namuose. Lietuviškas žodis spauda buvo prenumeruojama ne tik sau, bet įvairiomis progomis vaikam ir anūkėm. Tokiu būdu ir mudvi su broliene buvom įjungtos į žurnalo "MOTERIS" skaitytojų eilę.

Kai mama būdavo pavargus ar nega-lėdavo miegoti, visuomet skaitydavo. Ne-nuostabu, kad staiga ir nelauktai užklupusi mirtis sutiko ją su lietuviškai spausdintu žodžiu rankose.

Pasitinkant liūdną ir ilgesio pilną mamytės a.a. Onos Titenytės-Tonkūnienės mirties metinių dieną, jos brangiam at-minimui skiriu (\$100.00) auką žurnalui "MOTERIS". Ačiū leidėjoms už tą džiaugsmą ir malonumą, kurį per eilę metų skaitant šį žurnalą jai ir mums teko patirti.

RITONĖ RUDAITIENĖ

Rozalija Ona Bulaitytė-Černienė pasi-traukė iš gyvųjų tarpo 1981 metais lapkričio mėn. 29 d. Kilusi iš ankstesnių ateivių šeimos, mokslus baigė Londone ir mokytojaavo katalikšiose mokyklose. Aktyviai reiškėsi lietuvių parapijinėje ir visuomeniškoje veik-loje. Vadovavo Liet. mot. šv. Onos draugi-jai, vedė vaikų chorą. Lietuvių Bendruo-menė neteko veiklios bendradarbiės.

SKAITYTOJŲ DĖMESIUI!

1983 metais sukanka 75-rių metų jubiliejus nuo Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos įkūrimo 1908 metais Lietuvoje. Šį įvykį norime plačiau paminėti "Moters" žurnale.

Jei kas nors žino kokių prisiminimų, ar girdėjo pasakojimų iš savo senelių, motinų ar kitų moterų, dalyvavusių pirmuose mo-terų suvažiavimuose, draugijos steigime ar bendroje veikloje Lietuvoje, prašom pranešti redakcijai. Kad ir trumpi kelių sakinių prisiminimai ar įvairių įvykių ap-rašymai iš moterų veiklos yra svarbi mūsų istorijos dalis, kuri turi išlikti ateičiai.

Jei kas turėtų kokių nors istorinių nuotraukų LKMD-jos įsteigimo ar bendros veiklos Lietuvoje (pvz. suvažiavimai, kongresai, iš skyrių veiklos, valdybos, iš socialinės, kultūrinės veiklos ir t.t.),

prašom paskolinti redakcijai. Po panaudo-jimo nuotraukas sugrąžinsime.

Norime paminėti visų lietuvių moterų veiklos svarbą, todėl prašome ir kitų moterų organizacijų, veikusių Lietuvoje, prisiūsti prisiminimus ir paskolinti istorinių nuotraukų.

Jei kas turėtų kokių žinių ar istorinių nuotraukų iš nusipelnusių moterų ve-teranių, dirbusių pavieniai ar organizacinėje veikloje atstatant Lietuvos nepriklau-somybę, prašom pranešti.

Istorinių įvykių perdavimas ateičiai priklauso tik nuo mūsų pačių. Paskubėkime, kol dar nevēlu!

Rašinius ir nuotraukas prašom siųsti: "Moters", Redakcija, 1011 College Str., Toronto, Canada.

Lauksime visų bendradarbiavimo!

"MOTERS" REDAKCIJA

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Žuvies apkepas su špinatais

1 kg.	žuvies,
1 kg.	špinatų,
2	kiaušiniai,
2 št.	miltų,
1/2 p.	pieno
1 št.	sviesto,
	druskos, prieskonių, tarkuoto
	sūrio, citrinos.

Nuvalytus špinatus apvirinti, sukapoti ir sudėti į sviestu pateptą apkepo formą. Žuvį nuvalyti, išimti kaulus, pašlakstyti citrinos sunka, įtrinti druska ir prieskoniais, sudėti ant špinatų. Kiaušinius suplakti su miltais, pienu ir užpilti ant žuvies. Ant viršaus pabarstyti tarkuoto sūrio.

Šližikai

3 p.	miltų,
1 p.	aguonų,
2	kiaušinio tryniai,
2 št.	cukraus,
1 št.	sviesto,
4 št.	grietinės,
	druskos.

Trynius ištrinti su cukrumi, supilti ištirpytą sviestą, sudėti užplikytas ir sugrūstas (sumaltas) aguonas. Viską gerai sumaišius supilti grietinę, suberti miltus, druską, išminkyti ir iškočioti. Supjaustyti tešlą ir kepti miltais pabarstytoje formoje, kol gražiai pagels.

Avokado mišrainė (dvi porcijos)

1/2	nulupto avokado,
1/2	citrinos sunkos,
1/2	greipfruto skiltelių,
1/2	apelsino skiltelių,
	kapotų petražolių,
	kapotų riešutų,
	žalių salotų lapų.

Indą iškloti salotų lapais, sudėti supjaustytas citrina pašlakstytas avokado riekes. Ant viršaus uždėti greipfruto ir apelsino skilteles, pabarstyti kapotomis petražolėmis ir kapotais riešutais. Uždengus palaikyti 15 min. šaldytuve ir servuoti.

Kimštos keptos bulvės (viena porcija)

1	didelė kepta bulvė
1/2	kapoto svogūno,
4	didesni grybai,
3	maži kukurūzai (baby corn),
1	žalias pipiras, nuvalytas ir
	supjaustytas,
1	pamidoras, nuluptas ir
	supjaustytas,
	aliejus, prieskoniai.

Kol bulvės kepa krosnyje reikia paruošti daržoves. Svogūną patroškinti, tada sudėti nuvalytus ir pusiau perpjautus grybus, žalius pipirus ir vėl troškinti. Kai viskas suminkštės sudėti pamidorus, prieskonius ir troškinti kelias minutes. Iškeptas bulvės

perpjauti, praskiesti ir sudėti troškintas daržoves.

Vištiena su persikais

6	viščiuko krūtinės,
4 št.	sviesto,
6	persikai (arba nektarinai),
2 št.	miltų,
1 p.	plakamos grietinės, druskos
	pipirų, prieskonių.

Viščiuko krūtinėms nuimti odą, išimti kaulus mėsą pridengus vaškiniu popierium padaužyti, kad susiplotų. Keptuvėje pašildyti sviestą, sudėti vištieną ir lengvai troškinti kiekvieną pusę po 10 min. Persikus nulupti, išimti sėklą, supjaustyti į 4 dalis, sudėti prie vištienos ir vėl lengvai troškinti apie 15 min., kol bus gatava. Vištieną ir persikus išimti ir sudėti į pašildytą servavimo indą. Į keptuvę sudėti miltus, šildant plakti ir supilti grietinėlę, kai pradės tirštėti sudėti prieskonius ir užpilti ant vištienos. Tinka su ryžiais.

Kopūstų daržovės

1/2	kopūsto galvos, supjaustytos,
3	morkos, supjaustytos
	riekelėms,
2 št.	sviesto,
1/2 p.	kmynų,
1 št.	miltų,
3 št.	obuolių acto (cider),
1 št.	rudo cukraus,
	druskos.

Paruoštas daržoves sudėti į troškinimo indą, pabarstyti kmynais. Sudėti sviestą, uždengti ant lengvos ugnies troškinti apie 30 min. Įmaišyti miltus, actą, cukrų ir druską. Maišant dar palaikyti ant ugnies. Tinka prie mėsų ir užkandžių, šiltas ir šaltas.

Obuolinis sūris

7 kg.	obuolių,
1 kg.	cukraus,
	cinamono miltelių
	(pagal skonį)

Obuolius nuplauti, nulupti, išimti sėklas, supjaustyti plonomis skiltelėmis. Užpilti cukrų, lygiai išmaišyti ir uždengus palaikyti apie 12 val. Atsiradusią sunką supilti į indą ir virti, kol liks tik trečdalis. Sudėti obuolius ir maišant virti ant vidutinės ugnies, kol pradės atstoti nuo indo sienelių. Tada visą masę supilti į sūrmaišį ir prislėgti, laikyti prislėgtą kol viskas nuvarvės. Išėmus iš sūrmaišio obuolinį sūrį kiek padžiovinti orkaitėje. Prieskonių galima įdėti verdant, pagal savo skonį.

Prieskonių-sviesto padažas

6 št.	sviesto,
3 št.	raudono vyno-acto,
1 št.	smulkiai kapoto svogūno.
6 št.	raudono vyno (dry),
1 št.	kapotų krapų,
	druskos, paprikos.

Actą, vyną ir kapotus svogūnus pašildyti. Sumažinti temperatūrą ir dedant mažais šmoteliais įmaišyti sviestą. Supilti į kitą indą, sudėti prieskonius, išmaišyti ir laikyti šiltai, neleisti užvirti. Šis padažas tinka prie žuvies ir paukštienos.

Varškės pyragas

200 g.	pertrintos, sausos varškės,
2 p.	miltų,
1 p.	cukraus,
3	kiaušiniai,
1 p.	pieno,
1/2 p.	razinų,
1 pk.	kepimo miltelių,
1	citrinos tarkuota žievelė.

Kiaušinių trynius, cukrų ir citrinos žievelę ištrinti iki baltumo. Sudėti varškę, miltus persijotus su kepimo milteliais. Įmaišyti razinas, išplaktus baltymus ir kepti vidutinėje temperatūroje apie valandą.

Obuolių pyragas

3	kiaušiniai,
1/2 p.	cukraus,
1 p.	miltų,
1/2 pk.	kepimo miltelių,
6	obuoliai, nulupti ir supjaustyti, pyrago džiovėsėlių, citrinos sunkos, sviesto.

Kiaušinius išplakti iki baltumo, sudėti cukrų, miltus persijotus su kepimo milteliais ir viską gerai išmaišyti. Stiklinę kepimo formą patepti sviestu, pabarstyti džiovėsėliais, sudėti obuolių skilteles pašlakstytas citrinos sunka ir ant viršaus užpilti paruoštą tešlą. Kepti vidutinėje temperatūroje 40 minučių.

Grybų mišrainė

1 sv.	apvirintų grybų, susmulkintų,
1	maža dėžutė konservuotų pjaustytų žalių pupelių,
1/2	kapoto svogūno
1/2 p.	rūgščios grietinės,
2 št.	majonezo,
	druskos, pipirų.

Pupezes nusunkti, sudėti su paruoštais grybais sumaišyti su visais priedais.

Meduolis

400 g.	miltų,
350 g.	medaus,
2 št.	sviesto arba aliejaus,
2	kiaušiniai,
1/2 p.	pieno,
2 št.	prieskonių: gvazdikėlių ir cinamono miltelių, apelsino ir citrinos tarkuotų žievelių, kepimo miltelių.

Riebalus išsukti su kiaušiniiais ir miltais. Medų pavirinti iki rusvumo ir karštą supilti į išsuktą masę. Kepimo miltelius praskiesti su vandeniu, visus prieskonius ir pieną supilti į tešlą ir gerai išsukti. Tešlą palaikyti porą valandų uždengtą, kad viskas gerai susijungtų. Kepimo formą patepti riebalais, sudėti tešlą ir kepti apie valandą prie aukštesnės temperatūros. Patikrinti su pagaliuku, kad būtų gerai iškepę. Meduolį perpjauti, atvėsinti, patepti marmeladu, viršų ir šonus aptepti šokoladiniu kremu.

Abrikosų marmeladas pertepimui

1	didesnė konservų dėžutė abrikosų
1 p.	abrikosų marmelado,

Abrikosus gerai nusunkti, pusę palikti papuošimui, kitą pusę sukapoti ir sumaišyti su marmeladu. Šis pertepimas tinka meduoliams. Dobosch ir Sacher tortam.

Dobosch tortas

6	kiaušiniai
1 p.	miltų,
1/3 p.	cukraus,
1/2 p.	cukraus,
1/2 p.	kapotų riešutų, sviesto

Krosnį pašildyti iki 350°. Baltymus gerai išplakti ir plakant sudėti 1/3 p. cukraus. Atskirai išplakti kiaušinio trynius su 1/2 p. cukraus. Abi mases sumaišyti. Lengvai įsukti persijotus miltus. Iš šio mišinio turi išeiti 6 sluogsniai (apie 9 inčų). Formeles patepti sviestu ir pabarstyti miltais. Kiekvieną kepti apie 15 min., arba kol gražiai pageltonuos. Su aštraus peilio pagelba išimti iškepusius sluogsnius ir atvėsinti. Tris sluogsnius patepti abrikosų marmelado pertepimu, kitus tris — šokoladiniu kremu. Sudėti vieną ant kito, šonus ir viršų patepti šokoladiniu kremu. Į šonus įspausti kapotus riešutus, viršų papuošti abrikosų skiltelėmis. Prieš servuojant palaikyti šaldytuve apie 3 valandas.

Šokoladinis kremas

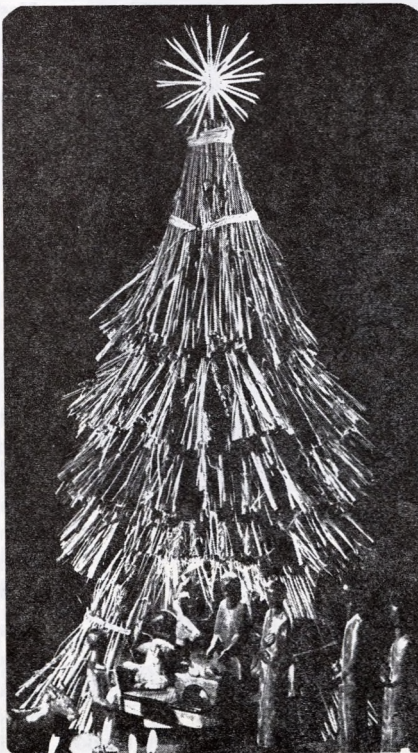
3/4 p.	cukraus,
3	kiaušiniai,
2	tryniai,
60 g.	šokolado miltelių, arba virimo plytelių,
1 št.	“instant” kavos miltelių,
1 št.	vanilės,
1 p.	sviesto.

Į dvigubą puodą (apatinis su verdančiu vandeniu) sudėti cukrų, kiaušinių trynius, šokoladą, kavą ir vanilę, gerai plakti apie 15 minučių, kol viskas pradės tirštėti. Masę atšaldyti ir gerai įmaišyti sviestą. Šis šokoladinis kremas tinka meduoliams, Dobosch Sacher tortam.

Sacher tortas

1/4 sv.	sviesto,
1/4 sv.	pašildyto virimo šokolado
1/4 sv.	cukraus
6	kiaušiniai,
110 g.	miltų,

Sviestą išplakti iki putų, plakant po truputį dėti cukrų ir po vieną kiaušinių trynius. Plakti apie 20 minučių. Tada po truputį įmaišyti atvėsintą šokoladą ir persijotus miltus. Tešlą supilti į vaškiniu popierium išklotą formą ir kepti prie 320°, pabandyti su pagaliuku, kad būtų iškepęs. Atvėsinti ant grotelių. Sekančią dieną tortą aptepti abrikosų marmeladu ir patepti šokoladiniu kremu. Norint galima tortą perpjauti ir vidų patepti marmeladu.

• Madų ir grožio pasaulis

Veda I. KAIRIENĖ

NAUJOJI MISS UNIVERSE

1982 metų pasaulio gražuolių rinkimus laimėjo aštuoniolikmetė kanadietė KAREN BALDWIN.

Naujoji MISS UNIVERSE niekad neturėjo sunkumų pasirinkti savo aprangą. Jau paaugle būdama, ji nuolatos vartydavo madų žurnalus ir anksti išvystė savitą skonį madoms.

Sekančiais metais Karen ruošiasi studijuoti madų kūrybą ir prekybą.

Ji aukštai vertina YVES SAINT LAURENT, VALENTINO ir KARL LAGERFELD talentus ir tikisi, kad ateityje turės progos dirbti su šiais madų kūrėjais.

Savo pasikalbėjimo metu su Toronto žurnalistais, Karen buvo pasipuošusi viktorinio stiliaus, aukšta apikakle, balta medvilnine palaidine ir priderintu tos pačios medžiagos sijonu.

“Mano mėgiamiausia spalva yra balta”, pareiškė pasaulio gražuolė. “Man labai patinka medvilnės audiniai ir Viktorijos laikų stiliai”.

Varžybų metu, viena jos dėvimų vakarinių suknelių buvo pasiūta iš 35 metrų šviesiai mėlynos šilko taftos.

“Aš norėjau atrodyti kaip 1890 metų anglų aristokratė, ir Toronto madų kūrėjas Andy Boody sukūrė tikrą šedevrą. Pietų Amerikos gyventojai mėgsta prabangą ir iškilmingumą. Aš girdėjau, kad po mano laimėjimo visa tafta buvo išpirkta iš medžiagų krautuvų”.

Karen Baldwin didžiuojasi savo laimėjimu ir džiaugiasi, kad ateinančių

metų laikotarpį turės daug progų dėvėti mėgiamas ilgas puošnias vakarines sukneles.

Dienos rūbams ji dažniausiai renkasi natūralaus pluošto medžiagas ir akcentuoja savo ploną liemenį plačiais diržais.

Žiemos metu ji ruošiasi dėvėti vilnonius megztinius, skraistes ir odinius bei zamšinius švarkus. Ji beveik niekad nedėvi kelnų.

Žinoma, savo rūbams ji galėtų pasirinkti bet kurį Amerikos madų kūrėją, bet ji vertina kanadiečių ir dėvi WAYNE CLARK, LEO CHEVALIER ir ROBERT ROBINSON sukurtus modelius.

Karen Baldwin yra išranki pirkėja. Ji vengia kraštutinių. “Mano rūbai yra geros rūšies ir brangūs, aš nenorėčiau mėtyti pinigų tokiems skudurams, kurie išeina iš mados po vieno sezono. Aš mėgstu klasikinį stilių su truputį naujoviškumu”.

Karen taip pat atidžiai prižiūri savo veido odą. Ji stengiasi valyti veidą tris kartus dienoje ir nevartoja naktinio kremo. Tuo būdu veido oda per naktį gali laisvai kvėpuoti.

Vakarinė apranga

VAISIAI VIETOJ KOSMETIKOS

Kai jums staigiai prireikia odos gaivintojo — paieškokit jo šaldytuve.

Vaisiai jau nuo senų laikų buvo naudo-

jami garsiųjų gražuolių maitinti veido odai.

Vaisiuose randami odai reikalingi mineralai ir vitaminai. Vaisiai suteikia odai šviežumo, drėgmės ir spalvos.

Tik atsiminkit, užtrunka daug laiko, kol patiriate kokie vaisiai jūsų odai tinka ir kokio stiprumo mišinius naudot.

Štai keletas labai nesudėtingų receptų:

“Tutti frutti”: sugrūskite visokius vaisius ir uždėkit tą košę ant veido 15 minučių. Kai apdžius — nuplaukit drungnu vandeniu. Sausai odai naudokit avokadą, rausvą ir žalią meloną; riebiai odai — vynuoges, braškes, spanguoles, citrinas, ananasus ir greipfrutą.

Veido maskei sutrinkit du šaukštus minėtų vaisių ir sumaišykite su išrūgom (buttermilk), jogurtu ar kiaušinio baltymu riebiai odai. Sausai — naudokite bananus, grietinę arba kiaušinio trynį. Prie šio mišinio pridėkit obuolinio acto (cider).

Sutrinkit persikus ir tepkit tą košę veidą. Po 15-30 minučių nuplaukit. Puiki drėkinimo priemonė.

• Atsiųsta paminėti

Tiltas per Nerį — Valė Mareinkonytė; jaunystės atsiminimai; 133 psl., kaina \$5.00; viršelį piešė — J. Neverauskaitė-Vasiliūnas.

Susitikimas Pamary — Aurelija Balasaitienė; novelių rinkinys; dail. — Jūratė Balaišytė-Salerno; 221 psl., kaina — nepažymėta.

Jurgio Matulaičio kelias į Vilniaus vyskupo sostą; šv. sosto atstovo Ratti vizitas Lietuvoje ir Latvijoje — dr. Juozas Vaišnora, M.J.C.; išleido — Tėvai Pranciškoni; 94 psl., kaina — \$4.00

Subatos Vakarėlį — dainynas; išleido V. Vokietijos Lietuvių Jaunimo Sąjunga; 118 psl., kaina — \$3.50 (7 DM, platintojams 5 DM); užsakyti galima sekančiu adresu: Ramunė Buivys, Romuva, 684 Lampertheim 4, West Germany; parankus dainynėlis mėgstantiems dainuoti lietuviškas daineles.

Svetimi Vėjai — Karolė Pažeraitė; romanas; dail. Ada Korsakaitė-Sutkuvienė; 198 psl., kaina nepažymėta.

Pasaulio Lietuvis — leidinys bendruomenės minčiai ir gyvenimui; leidėjai — PLB; redaguoja redaktorių kolektyvas, prenumerata metams — \$10.00 redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis,

5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill., 60636, U.S.A. Tel. (312) 778-2200.

Laiskai Lietuviams — Tėvų jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas: redaktorius J. Vaišnys, SJ; adresas — 2345 West 56th Street, Chicago, Ill. 60636, U.S.A.; prenumerata metams — \$8.00

Moterų Dirva — L.R.K. Moterų Sąjungos leidinys; redaktorė — Mrs. Dale Murray; prenumerata metams — \$5.00 Amerikoje, kitur — \$6.00. Adresas — 3005 N. 124th St., Brookfield, Wis. 53005, U.S.A.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, U.S.A.; leidėjai — Ateitininkų Federacija: administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, U.S.A.; prenumerata metams — \$9.00.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorius — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W. 62nd Pl., Chicago, Ill., U.S.A., 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — Petras Maldėkis; red. adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, U.S.A., 71901; vieno numerio kaina — \$4.00; administracija: A. Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A., 60629.

Naujoji Viltis — LSTK Neo-Lituania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga; vyr. redaktorius — Dr. J. Baly; administratorius — B. Kaskaitis, 7150 S. Spaulding Ave., Chicago, Ill. 60629, U.S.A.; vieno numerio kaina — \$4.00.

Sv. Pranciškus Varpelis — mėnesinis religinio - patroitinio turinio laikraštis; leidžia T.T. Pranciškonai; redaktorius — T.V. Gidžiūnas, O.F.M.; metinė prenumerata — \$5.00 adresas: Franciscan Fathers, Kennebunkport, Me. 04046, U.S.A.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, U.S.A.; prenumerata metams — \$15.00.

Seleziečių Balsas — leidžia Lietuviai Seleziečiai; redaguoja — k. M. Burba, S.D.B.; redakcijos adresas — Lituani Don Bosco, Via Colonna 2, 00044 Frascati (Roma) — Italia.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, U.S.A.

Lituanus — Lithuanian quarterly — kultūros mokslo žurnalas anglų kalba; redaguoja A. Klimas, T. Remeikis, B. Vaškėlis; prenumerata metams \$10.00; adresas: Lituanus - 6621 S. Troy, Chicago, Ill., U.S.A.

Skautų Aidas — Lietuvių Skautų S-gos leidinys jaunimui, redaktorius — A. Saulaitis, S.J.; adresas — 2345 Wets 56 Street, Chicago, Ill., U.S.A. 60636; administratorė — M. Jonikienė; adresas — 6346 So. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$5.00.

Švietimo Gairės — Lietuviškojo ugdymo leidinys. Leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; redaktorius — Jonas Jasaitis, 7217 S. Francisco Ave., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; administratorius — Jonas Bagdonas, 6449 S. Troy St., Chicago, Ill., U.S.A. 60629; prenumerata metams — \$4.00.

Technikos Žodis — A.L. Inžinierių ir Architektų S-gos leidinys; redaguoja kolektyvas; administratorius — A. Brazdžiūnas; 7980 W. 127 St. Palos Park, Ill. 60464, U.S.A.; prenumerata metams \$6.00.

Šaltinis — tikišinės ir tautinės minties žurnalas; leidžia — Šv. Kazimiero Sąjunga ir Tėvai marijonai; redaguoja k. S. Matulis, MIC. Metinė prenumerata — \$6.00, adresas: 16 Hound Rd., West Bridgeford, Nottingham NG2 6AH, England.

GARBĖS PRENUMERATOS:

Adomaitienė O., Jamestown, N. Dakota, Agurkienė J., Omaha, Nebr., Astraviene Calgary, Alberta, Augaitienė A., Islington, Ont., Bajalienė A., Los Angeles, Calif., Bakaitienė O., Chicago, Ill., Balčiūnienė M. Richmond Hill, N.Y. Baltrukėnienė S., Dania, Fla., Barmienė V. Los Angeles, Calif., Beržinienė T., Cicero, Ill., Blums G., N. Wilmington, Pa., Bradley A., Huntington Beach, Calif., Burkschat W., Toronto, Ont., Čepukienė B., Pickering, Ont., Čiakienė E., E. Chicago, Ind., Čiuprinskienė A., Vienna, Ont., Dūdienė J. Collingwood, Ont., Geldienė D., Belleville, Mich., Gimbutienė S., Arlington, Mass., Giriūnienė V., Montreal, Que., Gylienė A., Waterbury, Conn., Grigaitienė J. Mitcham, Australia, Januškienė A., Milton, Mass., Jautokaitė S. Chicago, Ill., Juodinskienė E., Detroit, Mich., Juozaitienė J., Hamilton, Ont., Katelienė A., Toronto, Ont., Keršulienė E., El Paso, Texas, Ketarauskiene S., Los Angeles, Calif., Kriauciūnienė L., Stoney Creek, Ont., Kuhlman M., Taiwan, Rep. China, Lenkauskienė M. Pepper Pike, Ohio,

Liačienė N., Toronto, Ont., Marcinkienė M., Chicago, Ill., Mažulaitienė E., Hamilton, Ont., Mikonienė M., Richmond Hill, Ohio, Modestavičienė F. Chicago, Ill., Montvilienė G., La Salle, Que., Noreikienė M., Nesconset, N.Y., Pakalkienė A., Richmond Hill, N.Y., Paulienė B., Allendale N.J., Petuškiene E., Southington, Conn., Platerienė L., Bethesda, Md., Puškorienė N. Windsor, Ohio, Raulinaitienė V., Santa Monica, Calif., Repšienė E., Chicago, Ill., Ringienė L., Palos Hts., Ill., Sajienė V., Newhall, Calif., Sakienė R., Glendale, Calif., Šaltienė A., Phelpsston, Ont., Sergautienė O., Mississauga, Ont., Sidrienė G., Streater, Ill., Šimkienė M., Surfside, Fla., Simonaitienė B., Detroit, Mich., Skeiveliene L., Oak Lawn, Ill., Sruťienė E., Basshill, Australia, Starkienė P. Chicago, Ill., Starkutienė K., Toronto, Ont., Stirbienė P., N. Britain, Conn., Stulginskienė L., Toronto, Ont., Valcerienė S., Chicago, Ill., Vingeliene A., Jeamelle, Pa., Viskontienė S., Toronto, Ont., Vyšniauskienė E., Cleveland, Ohio, Žvirždienė Z., Olympia, Wash.

ŽURNALUI AUKOJO:

\$200.00 — K.L.K. Moterų Dr-jos Delhi Skyrius, Delhi Ont., \$100.00 Aušrotas V., Toronto, Ont., Paulienė B., Allendale, N.J., Povilaitienė M. (pagerbdama savo vyro gimtadienį), Tillsnburg, Ont., Rudaitienė R., (savo motinos A.A. O. Tonkūnienės atminimui), Oak Lawn, Ill., \$50.00 — Leskaitienė V. Santa Barbara, Calif., \$20.00 — Mickevičienė K. Cicero, Ill., \$10.00 — Fidlerienė D. Deep River, Ont., Pluškonienė K., Philadelphia, Pa., \$6.00 — Vencloviene J. Ashfield, Australia, \$5.00 — Beržinienė T. Cicero, Ill., Blums G., N. Wilmington, Pa., Geldienė D., Belleville, Mich., Grušienė E., St. Petersburg, Fla., Juozaitienė J., Hamilton, Ont., \$3.00 — Balčiūnienė M., Richmond Hill, N.Y., Petravičienė V., Hartford, Conn., Skrolienė V., Woodland, Australia, Žitkevičienė J., Moonee Ponds, Australia. \$2.00 — Balienė B., Chicago, Ill., Damašienė V., E. Chicago, Ind., Dobienė A. Weston, Ont., Grinienė A., Muenchen, Vokietija, Gutauskienė E., Caracas, Venezuela, Janeliūnienė M., Toronto, Ont., Kasputienė T., Leederville, Australia, Kavaliauskienė ., Redford, Mich., Mikeliene V., Islington, Ont., Petrušienė S., Toronto, Ont., Rukštelienė O., Farmington, Mich., Shatienė A., N. Miami, Fla., Urkevičienė A., Adelaide, Australia. \$1.00 — Bajalienė D., Newcastle, Australia.